

SAŠIUVAS

Metai II.

SEPTINTAS.

TĖVYNĖS

S A R G A S.

MĖNESINIS LAIKRASZTIS

paskirtas dvasiszkam ir medžiagiszkam Lietuvių
tautos užlaikymui par jos apszvietimą.

MĖNUO 1897 LIEPOS.

TILŽĖJE.

TĖVYNĖS SARGAS.

„Mylėk V. Dievą už visa labiaus,
„Artimą kaip pats savę, o
„Tėvynę už savę daugiau.“

Iszeina ant mėnesio vieną kartą. Metine prekė ant vietos 1 rublis;
Su prisiuntimu (uždengtosė kopertose) į Gudiją 6 rubl. Su prisiuntimu į
Ameriką 1 dol. Su pasiuntimu į kitas szalis 2 rubl.

Į t a l p a.

Gromatos szv. at. vyskupo Vołon- czausko ir Szviesiausio vyskupo Palliulionio	1	Ant sargybos: Varpui	27
Kas girdėties Lietuvoje ir pľacioje pasaulėje? Telszių apskr. Ne- munas. Vilnius. Liepojus. Isz Pakurszio. Priekulis-Kurszė. Szatės. Dusetos. Skuodas (Tel- szių apskr.) Skuodas. Mažeikiai. Isz Kedainių padangės.	5	Lietuvių padėjimas po Rossijos valdžią A. D—ės	32
		Keidoszių Onute Apysaka. Pa- raszė Savasis. (Tąsa).	36
		Kaip Vargaitis pavirto į vagį — razbaininką ir nukelhavo į Sibi- riją. Paraszė Dedė Atanazas. (Tąsa.)	40
		Byrute	46

Gromata szv. at. Vyskupo Vołonczauskio.

Asz Motiejus Kazimieras Vołonczauskis, isz Dievo ir Apasztaliszko Sosto mylistos Žemaiczių Vyskupas, aveles savo meilingai sveikinu! Jau ketvirti metai užstojo, kaip Mieľaszirdingiausias Dievas įvedė tarp mūsų brangią blaivystę. Džaugėsi tuokart duszia mano ir dėkavojo Vieszpacziui už didžią jo lóską, nes-gi mislyjau, kad visas mano aveles ant

sudo Dievo blaivas paradysiu. Linkma buvo paklaustyti, kaip visos szaljs gyrė mano vyskupystę ir gražiosi puikumi paveikslu. Garsas apie žemaiczius ir lietuvius perbėgo greitai per svieta; užmirszta mūsų tėvynė, Bažnyczios S. klausydama, stojosi vėliai garsi ir garbinga tarpu giminių žmonių. Neiszmaniau tuokart, kaip garbinti Tėvą Augszciausijį už stebuklą, kurį mūsų žemėje padarė; jaucziau tik ir dabojau, kad neprieteliai duszių, avelės mano isz kelio S. blaivystės neiszblaszkitu. Ir, dėkui, apieka Dievo, jau sziantdien niekas neatsivožyja kilti priesz tą brangią cnatą, visi jos prieszininkai paliko užgėdinti, nužeminti ir sutremti. Tai-gi geros mano avelės, paklusnios ant balso Piemenio savo, gyvena S. blaivystėje, laiko prisieką Dievui padarytą, žydų — suvedžiotųjų nebeklauso; užtat jums szirdingai dėkavoju ir siuncziu tėviszką mano palaiminimą. Žinau gerai, juogiai skaitlus tų iszrinktųjų yra didis, nes daugiosę parapijosę sunku rasti ben vieną gerenti. Ale yra dar parakvijos, kuriosę katalikai neiszturėjo savo prižadėjimo, yra nemažai tokių, kurie sułaužę prisieką Dievui padarytą, atkrito į seną paprotį ir vėl arielkos raugu surugo. Ant vesėlių, ant kriksztynų, ant bankietų, o labiausiai miesteliuose ant kermoszių atsiranda dar tokie smarguriai, kurie užsidarę pas žydus kamarosę traukia po senovei pekliszką trunką — arielką, uksusu arba kitaip vadindami. Szauksmas ir praszymas kunigų nebepatiekia užszalūsios szirdies, baisūs atsitikimai nebepergandina užmigusios arielkoje duszios, puikus negeriancziųjų paveikslas aiszkią savo szviesą nebeužgauna užputusių jų akių. Tartum iszmetas velnias, neradęs niekur vietos, pagal žodžių Jezaus N., atgal pas juos sugrižo su septyniomis dvasiomis dar piktesnėms ir gyvenimą ten sau aprinko. Pas tuos tai prapuolusius vaikus mano, žabanguosę peklos sugantus, spąstnosę arielkos sukliudintus, siuncziu szendien tą **manogromatą**, verksmingu balso szaukdamas ir praszydamas, kad kuoveikiausiai atsibūstu ir pažvelgtu ant prapulties, kurią neprieteliai duszios vėl po jų kojomis atvėrė. Vaikai marnotrauki, avelės mano paklydusios! balną mano girdėdami, neužkietinkit szirdžių jūsų ir neužverkit ausų, kad szaukimo Piemenio negirdėtų, bet imkite tuojaus protą ir

pamisykite ant kokio stovite kelio ir kur atsidursite ant galo?! Ar-gi dar neprabavojot, kokia laimė yra isz arielkos? Isz kur barniai, rejastis keiksmi, paleistuvstės; musztynės, netikėti smercziai, jei ne isz rielkos? Ar jums negėda slaptą po kamaras žydų landyti ir su jais brolautis, dėl tos smarvės, kurios dabravalnai, bažnyčioje, gerti iszsižadejot? Užsistanavykit, koks tai yra jūsų papeikimas ir paniekinimas akysę nevierionių! prisiegą Dievui padarytą sulaužote, artymą savo papiktinate, žydus prajuokinate, isz meilės Dievo iszkrintate, o už papiktinimus amžiną prapultį sau nupelnote: nes pasakyta yra: „Bėda žmogui anam, per kurį ateina papiktinimas; geriaus jam butu idant užkabintas butu akmuo girnų ant kaklo jo ir paskandintas gilumon marių.“ (Mat. 18, 6—7). Turiu viltį, kad szitie mano žodžiai nenueis ant niekų, bet tropys tiesiai į jūsų szirdį ir apmirusias arielkoje duszias, ant szv. blaivystės pabudins. Gal dar szėtonas neapjakino visiszcai ir neužlindo jūsų proto, kad bašo dvasiszko savo Tėvo neiszmanytumėte. Man rodos, kad iszgirdę kalbą mano ir permanę nuliudimą mano, kaip vaikai marnotvauni, pulsitate tuojaus priesz Dievo ałtorių ir visi vienu bašu atleidimo nusidėjimų praszydami, atnaujinsite sulaužytą prisiegą ir daugiau nė kojos pas žydus nekelsite. Lauksiu tokios žinios nuo jūsų, o laukdamas praszyziu Dievą geriausį, kad neiszsiplūdytu ant jūsų žodžiai Izajosziaus pranaszo: „Girdėdami klausysite, o neiszmanysite; ir regėdama veizdėsite, o nepamatysite. Nes užtuko szirdis tų žmonių, ir ausimis sunkiai girdėjo, ir akis savo užmerkė, idant kuomet akimis nepamatytu, ir ausimis neiszgirstu, o szirdžią neiszmanytu, ir atsigrįžtų, o iszgydycziau anus.“ (Izai. 6.)

Tą mano gromatą kunigai parskaitys isz ambonos per tris pagreiczias szventes. Rasziau Varniuosę 1861 m. Spalių mėnesio 28 dienoje.

Ir dabarnyksztis Jo Mylista Vyskupas pirmajamę savo rasztę į savo vyskupystės katalikus, duotamę 1883 m., tarp daugio kitų iszganingų persergėjimų, sziteip raszo apie girtybę:

Mieczisłovas Leonardas *Pallulonas,*

Par Dievo mielaszirdystę ir S. Apasztaliszko Sosto mylistą Žemaiczių Vyskupas.

Visiems katalikams Žemaiczių Vyskupystės pasveikinimas ir palaiminimas!

„ . . . . . Antra nedorybė labai iszsiplatinusi mūsų Vyskupystėje yra tai **girtybė**. Baisus tai yra griekas, nės užmusza duszią žmogaus, nuplėszia nuo anos paveikslą Dievo ir sulygina su gyvuoliais. Jau senamę zokanę sakė Dievas per lūpas Izaiosziaus praneszo: „Bėda jums, kurie anksti kele, idant apsigertumėt.“ (Isai. VII.) O S. Povilas aiszkiai pergąsdina girtuoklius tardamas: Pavydėjimai, žmogžudystės, **girtavimai**, apsirijimai ir tiems lygus daiktai, apie kurius apsakau ir pirmu sakiau, juog kurie tokius daiktus daro, **karalystės Dievo neapturės**.“ (Gal. V. 21). Girtybė užtemdina iszmintį žmogaus, užkietina szirdį, pagadina visą kuną, ir veda į daugybę nedorybių, o labjausiai į paleistuvystę, neteisingas prisiegas ir tt. nes aiszkiai sako S. Jeronimas mokytojas bažnyczios S.: „**Niekados girtuoklių už czystą neskaitysiu**.“ Girtybė iszgrauna gaspadorystę, iszvaro isz trobų visas gėrybes, atvedą į namus verksmingą nuliudimą, nes mōteris ir vaikai girtuoklio verkia ir vaitoja, matydami kaip jų vyras ir tėvelis visureikalingiausius daiktus prageria ir vargdieniais anuos daro. Girtybė nuplėszia nuo žmogaus gerą vardą: niekas girtuokliuinevieryja, niekas jo negerbia ir neszėnavoja; visi pirsztais jį rodo, visi niekina, beje patis vaikai ir piemenis isz jo juokiasi. Norints teip yra baisus griekas girtybė, norints tokios isz anos paeina nelaimės ir žemiszkos ir amžinos, o vienok kaip daug mūsų Vyskupystėje žmonių įmirkusių į tą tikrai pekliszką papratimą, žmonių, kurių nė Dievo karonės, nė balsas bažnyczios S., nė graužimas

sumnenės, nė iszgriuvusi gaspadorystė ir paskutinė vargdienystė nepakrutina ir neisztraukia isz tos baisios versmės. Beje, kuolabiau mažinasi girtuoklio turtai, tuodaugiau jis geria, geria ir nepaliauna; o jei jau nebeturi isz kur, tai tuokart pradeda vogti.

Priesz 25 metus per rupestį dievobaimingo pamenklo Vyskupo Vołanczauskiu buvo įvesta po visą vyskupystę **graži blaivystė**, mielus atneszė vaisius, žmonės buvo palikę dievobaimingi ir blaivus — gražiai rupinosi apie savo ukę, arba gaspadorystę, rupiai atlikdavo savo reikalus, užmokėdavo visus mokesnius ir neužtraukdavo skolų. Mielą buvo pažiūrėti į žmones mūsų Vyskupystės; o dabar nelaiminga girtybė visur iszsiplatino, daug yra isz mano avelių, kurie dieną ir naktį geria karcziamosę, daug yra atvažiavusių į miestelius nedėliomis ir szventomis dienomis, ant jomarkų ir turgų, geria per kiaurą naktį, tuotarpu nelaiminga pati, arba žmona, laukia su vaikais savo tėvelio ir gaspadoriaus; o yra ir tokių, kurie labai prisigėrę grįždami namon numirszta smercziu grieszninkų. Daug yra tokių girtuoklių, kurie tingėdami darbą dirbti iszduoda ant randos savo kaimą arba gaspadorystę ir viską prageria tam pacziam randoriui, o pati su vaikais bada kenczia; daug yra ir tokių, kurie nenorėdami vaikszezioti toli į miestelį dėl ariekos sodosę duoda trobą randoriams, parduodantiems arieką ir teip visą sodą atveda į girtybę. Kas dar nelaimingesnis, daug yra tokių tėvų ir motinų, kurie savo vaikus da kudikius pratina gerti, paaugusius veda į karcziamas ir teip mažu-po-mažu padaro anuos girtuokliais ir atveda ant amžinos prapulties.

Kas girdėties Lietuvoje ir placzioje pasaulėje?

Telszių apskr. *Kratymai* Mūsų korespondentai pranesza da vieną parodymą, jog Lietuva juda. Palicijos tarnai pradėjo kartkartėmis lankyti tokias vietas, kurios amžių buvo į pelką parsiknisisios ir saldžiai sau snaudė. Sztai ką mums raszo:

Telszių apskrityje. Mosėdžio par. yra sodas — Nevosiai,

nuo seno laiko neregėjusi raudonsiulių. Žmonės visą savo laimę, visą tėvynės szlovę auklėja ant žemdirbystės. Žemė cze gera; priežodis sako, buk cze nedirbdams, tik rankomis mojuodams duoną turėsi. Sodieczių, tarp kurių netruksta ir turtingesniųjų, mīslis nēkuomet, neiszėjo isz vagos paprastų reikalų, niekas nuo seniausių laikų nēr girdėjęs, kad kas isz cze butu leidęs savo vaiką į mokslą, į gimnaziją ar kitur. Sziek tiek sustirpusius vaikus vasarą varo prie darbo, o žiemą mokia žemaitiszškai ant kningos, tai ir visas mokslas. Žmonės užauga geri darbininkai, gal nedidiejie girtuokliai, nemetą skatiko ant žydo garbės, ale tamsus. Vienas tik buvo geras dalykas tai, kad sodiečiai nežinojo isztikrujų, kam palicija ēda duoną. Girdėję, tiesą, jog palicija ēsant užlaikoma dėl apgynimo sodiszkių nuo neprietelių, dėl paturėjimo pakajaus, bet dabar niekas tam nebetiki: palicija pasirodė arba visiszškai nieko nepildanti, arba jei pildanti, tai ne dėl nuraminimo žmonių, tiktai dėl sukėlimo anų priesz savę arba priesz kits kitą. Praėjusį rudenį atsitiko mums buti prie uredninko. Ateina žmogus, visas kruvinas, lyg jautis. Žmogėlis, žemai kloniodamos, meldžia paveizdėti į ano žaizdas ir padėti jam **nukaltinti** nuskriaudėją. Ale uredninkas szaltai atsiliepė, jog dabar nejo ēsas darbas; jei, gird, tavę butu visiszškai užmuszę, bucziau pribuvęs ant vietos ant tų pėdų, bet dabar belieką kreipties prie gydytojo, gauti vaistų ir palikti sveiku, kaip ir pirma; na, jei nori, tai gali skūsties į valseziaus sudą. Žmogus iszėjo, it grobą putęs. Antrą kartą atbėga moteriszka szaukdama, kad neprieteliai užniko jos vyrą muszti; puolė prie urėdninko, melsdama, kad gelbētu; bet uredninkui, pritruko drąsos kiszties į burį inirtumį susimuszusių žemai- czių, ir paliko muszomą Dievo Apveizdai. Tretį kartą atėjo bernaitis praszyti, kad padētu jam atimti nuo pus- girczių sanbrolių-kontonininkų kepurę ir parasodninką, kurius buvo nuo jo atėmę už tą, kad ruoszdamos į kon- tungą nenusipirko sau žvaigždės prie kepurės. Uredninkas pirma žmoniszškai padavė ranką, bet . . . neradęs ten nieko, iszsivėpė ir atkirto, jog dėl tokių niekų nelandzios pakar- cziamiais; rasī, gird, ten žandarą — jis vis tarp žmonių brukinėjas, praszyk, rasit, padės atimti.

Miestelyje buriu launinkų, storastą ir szimtininku komandavoja, žinoma, urėdninkas. Keistas tai žmogus! Pavardę Jonauskis — isz lenkiszko-lietuviszką; gimimo — latvis-liuteriszkis, dabar — maskolis pravoslaunas; paczią turi isz žydu — maskolką-pravoslauną; buksztus, kaip augszcziaus regėjom, kad pasirodytų kuomet nors žmonių tarpė, kadą kilsta kokie nesutikimai, jis įniko szvaistyties po sodas, neapleisdamas nė tų, kurios nuo amžių buvo visu užmirsztos; antraip, ant tų ypatingai užsimetė, kaip žvėjas ant ramios vietos upėje, vildamos, cze, nekamę kitur, rasiąs daugybę karosų. Par Nevotių sodą beeinąs kratyti kuone kas mėnėsi. Pasiima starostą, szimtininką ir landžioja po triobas ramių žmonių, vien tik iszsižioti mokanczių, kad iszvysta tokius netikėtus sveczius. Szakalio jiems, žemaicziai! ar tai jau mislyjat, jog uredninkas savo valią gali jus žudyti, kuomet tik susimislys bejokios priezasties? Ne! Prie perkratymo spėjamo nevagystėje namo turi buti koks augsztesnis perdėtinis, poniatieji, paskui turi jie suraszyti protokolą vis tiek, ar ką ras, ar neras. O dabar žemaicziams nieko nesakant, kuomet susimislys — pereis par butas par alkierius, kaip juodmargis ir vėl iszeis, nieko nesakęs. E! neleiskite knasioties tarp jusų turtų bilakokiam suskiui! jei jau darys kratą tegu daro formaliszškai.

Sztai vasario m. 20 dieną teip darganotąs kad nė szunies su katinu nieks nedrįso iszginti pro duris, atsivilko uredninkas su kompanija, perbėgo triobas Ferdinando Valantino, iszuostė visas paszales, nuduodamas kiekvieną kningaitę ar rankrasztį nėt jam akis isz akių spruko (Barosta, szimtininkas, žinoma, kaipo žemaicziai, vis jau ne teip kimba ant savųjų). Isz to gal aiszkiai spėti, juog uredninkas jieszkojo užsieninių kningų ir rasztų, siuncziamų į užsienius. Paskui teip-pat peržiurėjo Joną Daržinskį. Neužilgo nuvyko į Girszinus pas Kazimierą Maskauskį, toliaus į Krakes pas Pranciszky Zubę. Ant jo nelaimės niekur nieko nerado. Tiktai nuo Zubės pasiėmė strielbą.

6. bałan. tas pats uredninkas tiktai su Skuodo žandaru Kružkovu, nesenei perkełtu isz Sėdos), apie kurį žmonės sako, jog betrepinėdamas tarp žmonių beklausydamas, be-

jieszkodams kningų, kojas pravaikszčiojęs lig kelių ir iszkraipęs jas į visas szalis, ir su vienu poniatuoju ir szimtininku iszvédino pelėjus (pelėsius) Leono Gadeckio isz Nevotiu*). Uredininkas su žandaru ir poniatuoju pėsti szunrysciu atbėgo du viorstu isz Mosėdžio; nedyvai tadą, kad žandaras buvo iszkiszęs liežuvį, lyg szuo zuikį gindamas. Galėjo pasiimti pacztą, bet matyt vylės užkłupsią isz netyczių, o pacztorius da galįs praneszti isz anksto.

Jieszkotojai, nors jų buvo burelis, mitriai apsisukė, nes nieks anų nepasergėjo kol neįėjo į triobą ir nepaklausė: „Kamę yra Jonas Gadeikis?“ o tam atsistojus isz už stalo: „Kamę tavo „Tėvynės Sargas“? Kamę laikai, isz kur gauni?“ J. G. neiszsigando iszverstų kailinių, atrėžė nieko neturįs, o atmindamas, jog tokie ponai kratydami Kazimiera Ramanauskį Mosėdyje dagi jam primetė isz savo kiszenės isztraukę gazetą, papraszė czepat buvusius svetimus žmonės sergėti, kad nieko neiszsitrauktu ir leidė kratyti. Ant tuszczio buvo jų vargas: nėra ir nėra nieko; bet sztai atitraukia kontorelio szfluidą — pilną kningų ir gazetų. Reikėjo matyti, kaip abudu, płatburiu iszsižiojo džiaugsmingai: urra! kaip staigau puolė ant kelių perkratyti ir kaip vėl neskaniai atsivėpė, atradę, jog tai vis lenkiszkos, Varszavoje spaudintos, arba kad ir lietuviszkos, tai senos dievobaimingos**) Rankraszczius visus skaitė, o raszytus łotyniszkomis litaromis liepė szimtininkui versti, į gudiszką. Uredninkas žemaitiszškai moka, kaip tikras žemaitis, bet akyvaizdoje žandariaus pasirodė suvisu nemokancziu, o gal ir dėl priklausymo, ką kiti kalbės. Turėjo nabagas iszgirsti nevisai małonų pažadejimą: tokiems svecziams reiktu mieto (baslio), reiktu mieto!!

Perkraczius visas triobas ir nieko neradus, Jonās G. papraszė maskolius pavėdinti supėlėjusius sziaudus ir szieną,

*) Pasirodė, jog žandarui apskundė Gadeikį bobilus — **Luotė** isz atkerszijimo. Jo pavardė tegul bus neužmirsztama kaipo Judosziaus — iszdavėjo.

**) Gėda szimtininkui — žemaicziui, jog jis lygiai su žandaru rupestingai jieszkojo kningelių, rodė pagaliaus pasłaptingas vietas. Jo pavardės neiraszome, viłdamies, jog pasiprovyis ir susipras beeinas jau Judoszų keliu.

ale apie tą nebeklausė, tiktai papraszė kalendoriaus, nes užmirszę, kokią tai turi szią dieną. Zinomą kalendoriaus neparegėjo ir iszdulino nieko nepeszę, lyg grobą putę, nes religiszkų kningelių nėimtė neėme; daug jų akvaizdoje sveria paraszas: dozvolono cenzuroju; kaip tiktai aną iszvysta, tuojaus susilenkia, kaip priesz kokią szventenybę ir atideda į szalį.

Gal abejoti, ar-gi tai niekas isz tos daugybės iszkratytų neturėjo nieko: kamę dabar lietuviszki rasztai neberandas? Vienog niekur nieko nerado; matyt svietas iszgudrėjo, o ukininko triobosę gal ir treigį verszį paslėpti, ne tik „Tėvynės Sargą“. Atsargiai tadą ir kiti aną priłaikykite, bet nenustokite skaitę, žinias jam duokite, su kitais protingais pasidalykite, kad tik niekas nereikalingas nežinotu, ką jūs tarp savęs rokuojaties, nes ir savieji kartais atvirai parduoda, kaip tai Krakių **Indrėkus***), kurs karziamoje baisingai reikalavo, kad palicija priveizdētu jauną kunigą ir porą parakvijonių, nes jie, gird, kningas skaito ir valdžiai yra prieszingi. Kaip tokį kataliką žemaitį žemė neszioja?!

Tapalis ir plepis.

Nemunas. Daug kartų buvo skirti piningai — surėdyti Nemano upės begi, idant butu geras takas laivams. Tuos piningus pasilikdavo virszininkai pas savę, o po upę įkaisziodavo lazdeles, margai nudažytas, dėl žymės, kur gilū, o kur ne. Upė kaip buvo nesurėdyta, teip ir pasiliko, nes nuo tų lazdelių nė, krantai nepasitaisė, nė upės gilumas nesusilygino. Szimet davė izdas dar didesnę kruvą piningų ir paliepė isz naujo mokytiems maskoliams gerai isztirti Nemuno upę ir apraszyti. Isztirs gal ir gerai, bet kaip te apraszys, sunku žinoti. Nors ir teisingai apraszytu, tai vis da nebus peño keliaunįkams po Nemano upę, nes pataisymas prigulės nuo teisingumo inžinierių — darbinįkų.

Vilnius. Ir sirgdamas Orzevskis nesiliovė apie tai mąstyti, koku budu veikiaus įbrukti lietuvius maskolių vergija. Sustatė mat ir nusiuntė Petrapilin rasztą, kuriame

*) Jo pavardė turi užimti vienokią vietą su Luokties. Oi, tegul liaunas velniui betarnavęs: ant gero neiszeis!

sako, kad Lietuvoje reikia sumažinti valdžiaus valdžią, o padidinti pasrednių ir kitų maskolizškų virszinų. Reikia, sako, kad valdžiaus sudas negalētu uždėti nėjokios baumės nepasiklauses pasredniko; reikia, sako toliaus, kad pasrednikas galētu paskirti starszinas pagal savo norą, o ne pagal iszrinkimą žmonių. Mat jis nori užlaikyti tiktai vardus, bet visą valdžią pavesti maskoliams — virszininkams. Pasimirė nabagas, nesulaukęs isz Petrapilio nėjokio atsakymo, teip kad dabar ir tam jo užmanymui vietos nebėra Lietuvoje.

Liepojus. Jau ketvirtai metai, kaip stato Liepojuje muro bažnyčią. Daug jau padaryta, bet da nemažai reikia pridėti darbo ir piningų, lig pasakys — „jau pastatyta“. Suprantamas daiktas: didelio veikało veikiai neįveiksi. Liepojaus klebonas konaunikas Ropp, isz augsztos baronų giminės, užmanė pastatyti bažnyčią teip gražią, kad butu gražesnė už visus Liepojaus murus, kad tikrai sakytu žmonės „katalikų bažnyčia tai **Dievo namai**“. Isz mainavai gėlsvų trintų plytų stovi jau iszvestos visos sienos ir keturi boksztai ant 4 kerzių. Senoji bažnyčia pasiliko kryžiavai; ir jos sienas, kurios atliko nesugriautos, apklojo tokioms pat plytomis, o senąjį (5) boksztą dabar tepradėjo naujiti: jis bus už visus keturius augsztesnis ir gražesnis. Stogas padirbtas isz juodų akmeninių lentelių (Schiefertafel). Szimet vidus iszbałtytas; pastatyti nauji vargonai (didesnioji balsų dalis — ne visi) ir 3 nauji altoriai. Visi papuoszimai ir teplioriaus darbai atsilieka tolesniam laikui, nes piningų stoka. Neszė dėl bažnyczios liepacziucziai, kiek kas galėjo. Sulyginant su kitais labai daug davė neturteliai darbinįkai, kurių uždarbis visai mažas. Negalėdami isz karto duoti didesnės kruvos, nutarė kas menesį atneszti po dalelę; teip ir darė. Lietuviai ir czia pasirodė, jog myli Dievo namus: neszė po savo skatiką ant Jo garbės nesigailėdami. Žinoma, ir nuo turtingų ponų, savo genzių ir pažįstamųjų, gavo klebonas nemažą paspirtį. Pamaželiu besipuoszdama Liepojaus bažnyčia bus tikrai brangi, bet už tai ir labai graži. Nežinia tiktai, ar nereiks tuojaus kitą bažnyčią Liepavoje, dėlto kad vis eina didyn katalikų skaitlius.

Daugiausiai privažiavo darbininkų iš Lietuvos-Augsztaiczių nuo Vilniaus, kurie gauna sunkų darbą su menku uždarbiu prie uosto, kurį rėdas kasa dėl kariszku garlaivių. Tarnaiczių teip-pat yra iš Lietuvos labai daug, jau ir par daug, dėlto tai ne viena grįžta atgal negavusi nė vietos nė darbo. Vyrukai dar tankiaus kenczia vargus nerasdami darbo. Tie tiktai turi kasdieninį uždarbį, kurie dirba prie pabriku. Iš tokių ateivių darbininkų ir tarnaiczių ir susideda Liepojaus parapija, kurie turės gražiausią bažnyčią Kurszę ir visoje žemaiczių vyskupystėje. *Tas-pats.*

Isz Pakurszio. Žydai prikalbinėja mergaites važiuoti į užmarių, kur žada jas padaryti poniomis; iš tiesų padaro paleistuvėmis, parduodami jas kaip nevalnikes. Prie žydų prisideda ir žydeikos, idant galėtu lengviaus prikalbinėti. Bet atsirado ir szejp-jau iszgamų žmonių, kurie tarnauja žydams, prirenkdami „gyvojo tavoro“. Ne senei atsibaldė išz Mintaujos vienan kaiman T. puikiai apsiredžiusi moteriskė ir pasisakė, jieszkant geros mergaitės dėl geros vietos. Teip gražiai mokėjo ji įkalbėti, buk esant pažįstama tokių ir tokių žinomų ponų, kad ją pradėjo vadinti „tetule“ ir tikėjo visiems jos žodžiams; puikiai melavo. Nors daugaliui mergaiczių patiko jos kalba (vyrai kratė galvas), bet ne visos skubinosi tuojaus iszvažiuoti. Duktė turtingo ukininko B. užsigeidė palikti „poniā“ ir iszvažiuavo tuojaus. Prižadėjo paraszyti tėvams, kaip ji gyvens naujoje vietoje, o savo motynai ir seserims atsiųsti gražias dovanas. Laukia tėvas laiszko, bet vis neateina. Ilgai belaukdamas sulaukė tėvas isz Mintaujos rasztą ne nuo dukters, bet nuo savo pažįstamo, kurs raszo teip: Tavo duktė gyvena namuose NN. pagal ulyczios N., atvažiuok tuojaus miestan. Važiuoja tėvas pas tą savo pažįstamą, kurs jam atidengė visą nelaimę. Jo duktė buvo įkiszta paleistuvių namuose, isz kurių iszliuosavo tėvas tiktai su paliciją. Vargszas tėvas tuojaus parsivežė namuo savo nelaimingą dukterį, kuri pasinorėjo szikų jupelės. — Tegul tas atsitikimas buna pamokymu kitoms mergaitėms, kurios užsitiki visokioms tetulėms, by tiktai gauti miestę vietą. Nė viena patogi mergaitė tokiu budu pražuvo, ne isz savo atkaklumo,

bet iš neatsargumo. Lietuvaitės jau par daug sujudo važiuoti į miestus; nerasdamos nėjokio darbo papuola ant blogo kelio.

Rinklys.

Priekulis-Kursę. Priekulyje, ant trečios gelžkelio stacijos važiuojant nuo Liepojaus buvo balandžio mėnesyje sumisžimas: žmonės grumėsi 5 dienas su Mintaujos gubernatoriumi ir jo tarnais žandarais ir kareiviais. Buvo teip: Pasklydo garsas, buk Siberijoje rėdas dalina žemę dovanai — nuvažiuok tiktai ir gyvenk ramiai. Susitarė tadą latvių buriai pasinaudoti išz tos progos: pardavė ką turėjo; pasiemė szejmyną t. y. paczią su vaikais ir atsisveikino nuo savųjų. Ant Priekulio stacijos buvo nusamdyti jau išz augsto dėl jų tyczia vagonai, kad nereiktu parsikiloti toli važiuojant. Žmonėms susirinkus ant stacijos, atėjo išz Mintaujos prisakymas neiszleisti keleivių Siberijon. Grįžti atgal niekas nenorėjo, o daugumas ir nebegalėjo, nes vietų nebeturėjo; dėlto tai susėdę vagonuose neklausė valdžios. Pradėjo tadą juos tąsyti išz vagonų. To tiktai ir telaukė latviai. Įnirtę žmonės suskaldė vagonus ir lentgaliais išzperė žadaru kailį. Bet ant galų galų gavo virszų gubernatoriūs. Vargszų pravadnikai suimti ir žinoma bus nukaltinti už pasiprieszynimą valdžiai. O kalti cze ne žmones-keliaunikai, bet valdžios virszinikai, pati valdžia, kad nesuturėjo žmonių, iki jie nebuvo pasiruszę Siberijan. Szimtai žmonių pardavinėjo savo lobį, ėmė pasportus, samdė vagonus, o valdžia snaudė ir tadą tiktai nubudo, kadą žmonėms sugrįžti atgal jau labai sunku pasidarė. — Neiszleidžia mat valdžia buriais žmonių, dėlto kad Siberijoje neduoda rėdas dirbamos žemės dovanai. Nuvažiavusius reiktu veltuo penėti arba atgal gražiti, butu valdžiai dar didesnis kebłumas.

Ne-keleivis.

Szatės (Telszių apskriczio). Mažas mūsų miestelis pradeda žymėties kaskartsvarbesnėmis naujienomis. Geiduczių sodoje prie Pociaus ant lango urednikas iszvydęs begulint lietuviszką Kalendorių, apsižvalgė ir pamatė ant sienos antrą Kalendorių ir abu Kalendorių paėmė, turėdamas per liudytojų vietinį szimtinįką. Vyriszkųjų nebuvo namie, o moterisz-

kosios neiszmanė ką daryti, ir leidė urėdnikui iszsivežti Kalendorius, kurie buvo paduoti Skuodo asesoriui. Po Verbų nedėlios utarnikę asesorius pavadino Pocius pasiėmė su savim savo piemenaitį, kurs prisipažino asesoriui radęs tuodu Kalendoriu ant kelio pamestu. Ko nedarė asesorius, norėdamas sugauti piemenaitį benemelūja: idėjo jį į turmelį, laikė jį ten bene 3 adynas, isztraukęs kalaviją mojavo sakydamas: „nemeluok — asz tavę nukirsiu...“, pasiėmęs rankon revolverį žadėjo nuszauti, visaip gąsdino vaikelį, baugino, bet nieko negavo: vaikelis vien tą patį sakė: „radau Kalendorius ant kelio.“ Asesorius teip ir raszė protokolan, kaip tas piemenaitis sakė. Bocių su piemenaicziu atleidė asesorius namon. Kaip ta byla pasibaigs, neapleisime nepranesę skaitytojams. Tamę tarpę lietuviszkų užrubežinių rasztų skaitytojais tepriemie persergėjimą. **1. Gazetų, Kalendorių ir kningelių nelaikykit troboje, nė klėtyje, nė jokioje uždaromoje vietoje, bet laukę paslėpkite teip, kad nė ciela rota žandarų nerastu.** Tiktai maūdų kningas, szventųjų gyvenimus, dvasizkus skaitymus tegalit laikyti troboje aiskiai, dėlto kad už tuos nėra jokio atsakymo priesz maskolių sudą. **2. Paskaite, kitiems papasakokit naujienas, bet nesakykit isz-kur žinot.** Dėlto-gi tas gazetas ir knygeles raso, vargsta, deda kasztą, kad visi lietuviai žinotu kas ten yra paraszta. Yra-gi tokie mokyti žmonės, kurie isz meilės dėl prascziokėlių, dėl jų apszvietimo, daug procės ir kaszto prideda, o kartais ir po sudu papuoša. Todėl už szventą pavynastį turėkit — žinias ir persergėjimus, isz gazetų ir kningelių perskaitytas, kitiems papasakoti; tiktai nereikia prisipažinti, kad isz užrubežinių gazetų ar kningelių žinot.

Policija Lietuvoje kito teip svarbaus darbo neturi, kaip tiktai — varžyti, spausti szv. katalikų tikėjimą, plātinti pravoslaviją, persekioti ir gaudyti lietuviszkas kningas, o plātinti rusizskas kningas . . . trumpai sakant — paversti Lietuvą į ruskius. Bet nieko nepadarys: mes nepasiduosim! „Vagis naikinkit, ne kningas“ — szaukia į Lietuvos policiją patįs mokyti ruskiai. Beje! Szazių parakvijoje szimet daug vagių atsirado, įpatingai arklavagių. Policija butent persekioja vagis, bet tiktai dėl

pavyzdžio, o tamę tarpę gavusi nuo vagies piningu, tuojaus jį paleidžia ir da pamokin, kaip reikia iszsiraityti. Antai, Rumszaiczių Untulio pusbernis su susiedo bernu pavogė, gaspadoriui namie nėsant, naktovidu isz klėties daug grudų, pardavė žydui ir pragėrė. Policija sustatė protokolus, bet ne visus protokolus pristatė į sudą: kur piktesnius protokolus užturėjo, rasint dėl palengvinimo vagiams (žinoma, neveltui). Brotykų Kairiui, Vabalių ir Pagramontės Vyszniauskiams nesenei pavogė arklius; bet policija negi puoło jieszkoti vagių, nė pasiteirauti niekas neatėjo. O kad czia kas butu pasakęs: „ten ir ten žmogus skaitė lietuviszką kningelę apie saldžiausią Vieszpaties Jezaus Szirdį arba Kalendorių“, tad policija galvatrukecziais butu puołusi ten czielais buriais. Gal menki krikszczionis tie policijantai.

Szitai, Szaczių klebonas buvo padavęs raportą į Konsistoriją, kad karcziama yra perdaug arti nuo bažnyczios, nes nedaugiaus kaip per 32 sieksnių. Pagal zokaną, jei nėra 40 sieksnių nuo bažnyczios zomato liki karcziamos durų, klebonas kaltas yra praneszti savajai vyresnybei. Teip Szaczių klebonas ir padarė. Konsistorija atsiliepė prie Telszių sprauniko, ir tiek betruko, kad asesorius atvažiavęs atimtų nuo karcziamos biletą. Bet, gausi! Policija neužlaikė sekreto, iszplepėjo; žydas pajuto ir užkalė duris o kitas durės padirbo per stadalą. Atvyko asesorius, randa duris užkaltas; užraszė protokolą, prižadėjo paduoti į Sudą, ir iszvažiavo. O žydelis kaip szinkavo arielką, teip ir tebeszinkuoja. Sako, niekas isz tos byłos busint. Visa bėda, jei klebonas antrą kartą paduos raportą į Konsistoriją: tuokart jau karcziamai prieis galas, nes zokanę aiszkiiai paraszyta, kad trunkų pardavinėjimo vieta negali buti arcziaus nuo bažnyczios kaip per 40 sieksnų, skaitant nuo bažnyczios zomato liki karcziamos durims. (St. 565, ust. ob akc. sbor. izd. 1894 g.)

Pagal naują geriamąjį įstatymą, skaitlius karcziamų, traktivų ir aludinių busęs sumažintas ir nuo szinkavimo trunkų žydai busęs praszalinti. Błaiyvystės Kuratorijos (popieczitelstva) greicziaus nebusenczios įsteigtos, nes Sviatiejszo Synodo oberprokuroras Pobiednoscev yra tam prieszingas. Vietosę, vienų pravoslaunų užgyventosę, jau yra tos Błai-

vystos Kuratorijos; bet mūsų krasztę sako — nebuse jų — gal išz pavydėjimo, kad katalikai neturētu išz jų moraliszkojo pelno. D.

Dusetos (Naualeksandr, apskr.) Szjmet gavėnioje Vabalių sodos Szutas Petras buvo paklūvės Dinaburgo kalinyje, kuriamę prasėdėjo 2. nedėli, paskui buvo parvarytas namon po etapu. Sako, visiszškai nekalantai nukentėjęs buk tai už knygas ir gazetas, ale jis tuom neužsiima; kas žino, kaip pasibaigs jo byla. Bet apie tatai savo laiku praneszime; o dabar tiek tepriminsime, kad Petras nabagas buvo papuolęs nekalantai dėl „bobiszko liežuvio“ kitų, kurie be reikalo kožnam įtiki ir tuoj visa išzplepa; išz to pasklysta kalbos, kurios besiplatindamos daeina net lig policijos ausių. Ar daug paskui betruksta, kad ir nekaltais gali nukentėti, dėl neiszmintingų liežuvių. A.

Skuods (Telszių apskr.) *Kratymai*. Balandžio mėn. (komisija tardytojų vėl buvo atvykusį į Skuodą dalykuosę prilaikymo lietuviszkių rasztų (szjmet pirmą kartą buvo 31 d. sausio m.) Sziuo kartu veikia pabaigė, nes perklausinėti turėjo tiktai vieną ypata — dailidę Dubinskį, cze pat gyvenantį. Keistas tai žmogus tas Dubinskis! Protingas, geras žemaitis gražiai isiskaitęs, tiktai teip najiviszkas, jog tomis savo žiniomis pasidalija netik su savaisiais, bet ir su pacziais ruskiais. Girdėjome aną kalboje pasirement ant užrubežinių laikraszezių, kuriems lygiai tvirtai tiki, kaip Dievo mokstui. Da gerai, kad moka iszsirinkti tarp gerų ir prastų užsienimių rasztų. Vis-gi nereikia plepėti apie tokius dalykus su prastais maskolpałaikiais arba ir su žemaicziais, tik tarnaujancziais palicijoje. Sztai visi sako, jog bobos palicijai tarnauja, kaip tai Bukauskienė neva praneszanti vyrui szimtininkui, ar laukininkui, jau nebežinau, ką gauna iszgirsti miestelyje, o vyras, žinoma tuojaus urėninkui. Su augsztaisiais czinauninkais maskoliais gal sznekėtis apie viską (žinoma tik ne su žandariais, kurių ir patis maskoliai neapkenczia), nes jie vis-gi turi tiek szlōvės, kad nebėgs pas urėdninką ir nesks savo kaimyno, atvėrusio paprastoje kalboje savo mislį. Išz kur ir kaip gavo urėdninkas žinoti, jog Dubinskis turi laikrasz-

czius — nežinosi, ale, sakau, anioliszškai negudrus charakterius D. leidžia patirti kožnam. Tai-gi urėdninkas su szimtininku, atėję į T. triobą tuojaus anų tiko stalcziuje cze pat dirbtuvėje „Apžvalga“, „Tėvynės Sargą“ ir trejų metų kalendorius, Sustatė pratakola, paskui atvyko komisija ir vis-gi D. paliko namie, padavę po prižiurą policijos, paėmę tik 25 rubl. załagos ir paraszus pasiruczijusių. Tai dyvai! nes pirma lyg sudas nuspres koronę, imdavo pripažintus prasikałtusius įkalinį. Iszminatingas, Dublinskas padarė labai neiszminatingai raszczius grįczioje. —

Cze pat Skuodę priesz Velykas davė atsakymą už priłaikymą kalendorių: Alszauckas ir Zazembienė, su Alszaucku tikri juokai! Yra tai senas kareivis, tarnavo pacziam asesoriui. Ką-gi mislyjate? Asesoriui nesant atsisėdo jo kanceliarijoje, iszsiėmė sau kalendorių ir skaito. Įėjęs asesorius netyczioms net proto nustojo — teip jau netikėtu drąsumu pasirodė pasiełgimas jo tarno! palicijos lizdę — žemaitiszkos kningos skaitomos! Kalendorių atėmė. — Kak ty smiel? — kodėl tu neskaitai maskoliszkų kalendorių? Suszaukė. Ale Alsz. ramiai atsakė maskoliszkai prastai tesuprantas, nors kareivis, ir skaityt nemokas; be kalendoriaus-gi nėkuomet neapseinas ir neapseisias, kaip pirkes, teip pirksias ar ten bus kas gerai paraszyti ant maskolių, ar prastai! Matote, kad protingai atsakė: kalendorių reikia žmonėms suprantomų, tai tegul maskoliai leidžia juos spaudinti. Bet mes vis-gi nesuprantame, kokį iszrokavimą turėjo Alsz. skaityti akyvaizdoje paties policijos Liucipieriaus, kurs iszsižiojęs trokszta lietuviszkų kningų. Nejaugi butu Alsz. nežinojęs, kad liet. kningos yra persekiojamos ir gaudomos? Tam nė kaip negal įtikėti. Rasit isz tyczių teip darė? Rasit norėjo pasivaidinti? tai butu gerai, jei gerai apmislyta. Už tą kałtybę Alsz. buvo atstatytas nuo tarnystos ir norėjo nukeliavęs į Telszius atsėdėti dvi sutki.

Nežinia, kokia sąsiedė įkiszė liežuvi, kad prie Zazembienės naszłės szepelėje yra kalendoriai. Atėjo uredninkas ir tuojaus iszėpelė griebęs isztraukė, Zazembienė nesenei naszłę palikusi teisinosi nieko nežinanti, nes tie kalendoriai

esą nabaszninko vyro, kas dideliai panaszu į tiesą, vienok nusprendė jai „už numirusį vyrą atkentėti“ Tusziuose tris sutkas ir norėjo iszvaryti į Tuszius Didžiamę Ketvergę Zazembienė apsimetė liga ir atsėdėjo 3 sutkas, jau po velykų. Cze jau, broliai, nebejuokai: naszlė turi kentėti už tik numirusį vyrą! Nežinau, ar yr pasaulyje kur toks parėdimas. Abejoju, beg ne galėtu ir Maskolijoje apsiškusti ant tokio sudo musų administracijos. Tiktai kas užsiims? Tai ne neturtingos naszlės dalykas, o szviesių žmonių nėra.

Skuodas. Krikszczioniszkos krautuvės. „Apžvalga“ iszbarė skuodiszkius, kad jie gyvendami tokiamę dideliame miestę neuždeda nė vienos krautuvės, nė vieno vieszbuczio. Tai-gi galime pasidžiaugti, jog pradžia pradėta. Nuo rudenio praėjusiųjų metų buvo krikszczioniszka krautuvė pp. Liktaro ir Jazbuczio, o nuo Naujų Metų p. Jazbutis uždėjo kromą skyrimai, labai geroje vietoje ant kertės rinkos ir vieszkelio į Sałantus. Abudu prasidėjo su nedideliais kapitalais ir pagal jų sulauk nemažo pelno. Kad kas užsidėtu su didesniais piningais, tai visiszka gerai verstus. Abudu turi viltį veikia padidinti kromus. Zyđai, matydami gal menką pradžia nieko nesako: nesupranta, jog neužilgo isz tos mažos pradžios gali iszaugti rimta konkurencija. Duok, Dieve! Nenuleiskite tik rankų.

Mažeikiai. Ant vieszkelio isz Mažeikių į Tirkszlius nėra tilto ant Ventos upės. Mažeikiszkaiai laiko ten padirbę paramą (kektuvą) nurindavoję Pranciszku Dainiui isz Vovieraiczių sodos. Szitą Dainį turime papeikti už nesąžiniszkumą. Jo kontraktę įraszyta, juog vasaros laikę turi perkelti arklį pakenkytą už griviną (porą arklių už dvi gr.), o pavasaryje už dvi griveni nuo arklio. Tuotarpu pavasario sulaukus Dainis plėszia nuo keliauninkų po 1 rubl. ir po 1½ rubl. nuo arklio. Tai-gi už žemaitiszką briką su dvejetu arklių reikia užmokėti lig 3 rublius; pigiaus neiszlygsi, Kiti supykę grįžta į Mažeikius, krauna vežimą su arkliais į vagoną ir patį parvažiuoja lyg antrasios stancijos už upės ir vis tai nekasztuoja nė dviejų rublių. Gėda Dainiui naudoties isz priepuolių! Reikia apskusti. *Tasai.*

Žemaicziai Pagoniszkos pa laikos. Baigias jau penktas szimtmėtis, kaip žemaicziai par V. Dievo mylistą iszižadėjo pagoniszku savo dievaiczių, priėmė S. katalikiszka tikėjimą. Praėjus teip daugeliui metų, rodos, reikėjo užmirszti visus pagoniszkus paproczius ir burtus, vienok da daug anų užsiliko.

Nusipirks žmogus nuo savo kaimyno ar pažistamo kokį gyvuolį, o tas ims ir susirgs arba pagaliaus ir nugaisz, kas tai tankiai atsitinka su jaunais gyvuoliais; versziais, parszeliais irtt. Nusipirkęs pradeda alioti prastą pardavusiojo ranką, kad negerai geisdamas pardavė ir tt.

Žmogeliau, žinok, kad cze ne rankos buvo kaltybė, bet pats gyvuolis buvo menkos sveikatos, nes ir gyvoliai teip-pat kaip ir žmonės: vieni sveikesni, kiti sargalotesni. Paveizdėkit ant tokio ukininko, kurs seniai gyvendamas yra auginęs jau daugelį gyvolių; augina su tą paczią ranką kaip vieną, teip kitą, ir vienas iszauga derlingas, gražus, kitas menkas, ligotas. Teip-pat atsitinka ir perkant: jei sekės nusipirkti sveiką, tai ir augs gražus, jei ligotą, tai užaugs menkas, o gal ir nugaisz. Tą teisybę gal regėti ir ant paczių žmonių, reikia tik paveizdėti ant ukininko, kuriam V. Dievas davė daug vaikų: vienas yra małonus, tykus, linksmas ir stipros sveikatos, kitas tėvų ne klausas, piktas, atkaklus, pilnas visokių ligų; o juk tai visi tėvai nori, kad jų vaikai butu geri, žmonėms ir Dievui małonus. Dėlto, žmogeliau, pamesk tuos savo prietarus; susirgus nupirktam gyvuoliui, jieszkok kitokių priežasczių isz Dievo daleidimo, nes be to nė plaukas nuo galvos nenukrinta. Nekaľbu apie tokiuos žmones, kurie, turėdami gyvuolį su idomis, sergantį, aklą, sužeistą, parduoda už sveiką, kad tik galėtu nuo žmonių daugiau piningų iszlupti; tokie žmonės apgavikai, krividytojai artymo ir vagis; jie verti aliojimo, papeikimo, bet ne tie, kurie apie idas parduodamųjų nieko nežinojo.

Viena žmona nusipirko nuo savo sąsiedės visztą, kuri iszpradžios buvo sveika, bet paskui pradėjo sirgti. Ką regėdama gaspadinė pradėjo sakyti: „bus piauti tą visztą; negal žinoti, kas anai nutiko“! Girdėdama tą įnamė atsiliepė isz

užpečinės: „kas nutiks? nieks nenutiko! tiktai tokia prasta buvo ranka, nuo kurios pirikai“. Papjovus atrado prarytą, skilvyje įsismegusią adatą. Ar-gi pardavėja buvo kaltą, kad viszta adatą prarijo?

Kiti geb tauzyti, kad veislei negal nė parduoti, nė apmainyti, nes patiems nebevyksta. Žinau ukininką, kurs vieną rudenį turėjo labai didį burį gražių žąsų, kas regėdamas jo kaimynas papraszė parduoti dėl veislės, bet iszgirdo: „fui! asz veislei nė už kokius piningus neparduosiu, nes pardavus veislę man pacziam nebeis rankon“. Regėdamas neperlaužiamą prietarą kaimynas nuėjo pas kitą szviesesnį kaimyną ir nusipirko. Ateinanti metą pardavusiam priperėjo didžiausį burį žąsyczių, kurių beveik nė vienas neprapuolo par vasarą, nė nugaiszo. O nepardavusiam pradėjo pusėje žiemos žąsis viena paskui kitą sirgti ir turėjo anas papiauti. Kad toks galvoczius butu pardavęs, butu užsikietinęs savo prietarą, mislydamas, jog pragaisztis atsitiko dėl perleidimo kitam veislės. Ne! kiekvienam gal parduoti gyvuolėlį, kad tik perka žmogus doras, nes pikcziurnai gailu parduoti: jis gyvuolius kankina be mielaszirdystės, musza; lygiai girtuokliui: jie per kiauras dienas ir naktis stipdo arklius prie karcziamos, iszėjęs neveizda, ar tebėra gerai pakinkytas, ar visi tekiniai tebera, bet ilpęs taukszcziuoja su votegu par nugarą ir lekia, kaip be galvos.

O kiek tauzyjimų iszgirsi pavasari, kad pradeda sėti vasaroją. Vienas sako, kad „kryžiaunose diense“ negal sėti, buk einą į sausvirbius; tai biaurus prietaras: jeigu V. Dievas visas dienas paliko dėl mūsų gero, tai da labiausias, kurias S. bažnyczia paskyrė dėl maldos, dėl iszpraszyimo visokių mylistų, kaip dvasiszkamę, teip ir prigimtame gyvenime. Kitam negal sėti, kol mėnuo tebėra ant dangaus regemas, neužsileidęs, buk einą į diegus; dar kitam delcziuje kitam jaunamę, žodziu sakant klaidžioja, kaip sapnuodami. Praėjusį pavasari vienas ukininkas atsivežė į dirvą vežimą bulvių. Besėjant užgirdo, jog kalendorius rodžius stojimą mėnėsio szendien dvyliktoje (pusdienyje; nedaug laukdamas sulaukęs dvyliktos susikrovė pusę vežimo likusiųjų atgal

(nes tik pusę tebuvo pasėjęs) ir parsivežė namo, nes jaunamę pasėjus nebeužderėsią. Kurie į nieką neveizdėdami sėjo ir susilaukė tokios pat gausos, kaip ir atsargingas kaimynas.

(Persergėjimas. Su doru mūsų korespondentu tamę dalykę nevisiskai gal sutikti. Tiesa, prisitūrėti adynos — paikystė; bet žmonių prityrimas apie sėjimą arba diegimą senamjamę, ar jaunamiamę mėnesyje nebepamato. Kaip saulės, teip mėnesio spinduliai turi didelę įtakmę ant užaugliaus: tvirtina ar silpnina diegus, laiszkus. Red.) —

Kaukiant szuniui, geliant dancziui ar kitam sanariui, sako, kad tamę gyvenimę (butoje) turės kas norint mirti, ar kita kokia nelaimė atsitikti. Mes negirdėjome pranaszaujauzčių szunų. —

Jei karvė suedus kokią vodingą žolę, ar apsirgus pradeda duoti raudoną pieną, tai tamsuoliai sako, buk kaimyno piktos akis padarkusios.

Į mano kaimyno namus į gudo pelėdą — dienomis gulti, naktimis szaukinėtis su savo draugę vaiko balsu. Ukininkas netvėrės pykčių, nes rokavo, kad kokia nelaimę ar smertį iszkrioksianti. Vienok nabagas nė smerczio, nė kitų nelaimių nesulaukė. —

Vienu žodžiu sakant daug žemaiczių teip įmirkę prietaruose, juog kiekvieną dalyką moka ant pikto iszrokuoti. Paklausk juos, isz kur vis tai žino? Atsakys, juog teip senieji pasakoja, o žemaicziai visa, kas tik sena, kaipo kokią szventinybę užlaiko par szimtus metų. Tai labai geras, paveiklingas dalykas, bet vis-gi reikia atskirti, kas yra ir senoviszkuose gero, kas pikto, kas protingu kas paiku. O kaip galima atskirti gerą nuo pikto protingą nuo paiko? Reikia dėlto apsiszviesti, skaityti geras knįngeles, laikraszczius, reikia ir jaunųjų paklausyti, jei jie iszmintingesni, szviesesni daugiau matę, daugiau girdėję ir skaitę. Sztai gerai mokinanczių senųjų žemaicziai nevisados klauso, kartais ir kunigo neklauso: jie sako, kad senovėje nebuve tiek provų, tiek neteisių prisiegu, szelmyszčių. Kad ta senųjų kalba tikra, teisi, galime aisztkiai suprasti, nes jeigu

senovėje butumeme buvę teip sugedę, kaip dabar, tai svetimtaucziai nebutu mūsų szalies praminę „Szventą žemę“.

Ekertis.

Isz Kedainių padangės. Važiuojant geležinkeliu, mislyju sau, sustosiu Kedainiuosę, no... teip sau, pasidairyti, pasiteirauti, pasiklausynėti. Apsigyvenau Kedainiuosę ant dvejų dienų. Ir ką atminiau isz kningų apie senobinius Kedainius, ir ką macziau, girdėjau apie szendieninius Kedainius — žadu jums praneszti.

Kedainiai ne bet koks miestelis. Senas anas, senesnis už daug kitų Lietuvos miestelių. Kedainiai atmena daug dalykų isz žilos gadynės. Senei, senei, pagonijos laikuosę buk buvusi Kedainiuosę žinyczia ant augszto Nevėžio kranto, paszvēstam miszkę, ažuolynę. Kryžeiviai norėdami pasirodyti priesz Europą, juog jiems isz tikro rupia isz naikinti Lietuvoje stabmeldystę, o įvesti krikszczioniją — degindami, teriodami Lietuvą, labiausiai ir pirmiausiai užpuldinėjo ant tokių vietų, kur buvo ar aukuras kokio Lietuvos dievaiczio, ar koks paszvēstas miszkas. Žinyczia užgesindavo, kunigus nužudydavo, szventą miszką iszkirsdavo. Teip buvo ir su Kedainių žinyczia. Ant žinyczios vietos kryžeiviai pastate murinę katalikų bažnyczia po vardu szv. Jurgio, kryžeivių globėjo. Kada tai buvo žinyczia ir kada ant jos vietos pastate kryžeiviai bažnyczia — nėra žinios. Tikt žinoma, kad bažnyczia pastatyta dar priesz įvedimą krikszczionijos į Žemaczius. Kryžeiviai negalėjo jos pastatyti vieszpataujant Gediminui, Algirdui, nes tadą jie dar ne buvo užvaldę visos Žemaitijos lig Nevėžiu. Kryžeiviai ant svetimos žemės, teip toli nuo pasienio, negalėjo ir nebut suspėję pastatyti bažnyczia, nes Gediminas, ar Algirdas nebutu daleidę statyti, o pastatyta butu sugriovę. Kedainių bažnyczia, turi buti, pastatyta vieszpataujant Vytautui ant Vilniaus sosto. Vytautas, kaip žinoma, susipykęs su Jagailą, 1398 metuosę, szv. Jurgio dienoje, Grodnę padarė sandarą su kryžeiviais. Pagal tos sandaros visa Žemaitija lyg Nevėžiu paliko pavesta kryžeiviams. Vytautas dar apsiėmė padėti kryžeiviams pastatyti tris Žemacziuose pilis. Upė Nevėžis pagal tos

sandaros paliko siena (rubežiu) tarp kryžievių kraszto ir lietuvių. Teip tatai vokiecziai kryžieviai nuo 1398 metų užponavojo visą Žemaitiją. O tai tadą kryžieviai, lyg 1410 metų vieszpataudami, galėjo pastatyti Kedainių szv. Jurgio bažnyczia.

Szv. Jurgio bažnyczia pastatyta ne ant to Nevėžio kranto, kurs prigulėjo kryžieviams, bet ant to, kurs prigulėjo Lietuvai. Deszinyš Nevėžio krantas priklausė kryžievių — kairis Vytauto. Deszinyš krantas žemas — kairis augsztas. Ant kairio kranto labai augszta graži vieta, tam tikra dėl pastatymo tvirtos pilės. Ant deszinyšio kryžievių kranto tokios vietos nėra. Jei kryžieviai nuo Vytauto iszderėjo talkinikus padėti statyti tris pilies — nekiteip, kaip iszderėjo ir tą vietą dėl pastatymo sau pilės. Kaip-gi, buvo cze tvirta kryžievių pilė, o toje pilėje szv. Jurgio bažnyczia ir szendien tebestovianti. Po tą bažnyczia labai gilūs sklepai ant kelių gyvenimų. Isz tų sklepu eina urvas pro apaczios Nevėžio į kitą pusę prigulėjusia kryžieviams. Ar toli traukias tas urvas, kur pasibaigia — negaliama daeiti, teip takai sklepuosę ir urvę oras sugedęs. Sklepuosę labai daug žmonių kaulų, į rudes pavirtusių ginklų, szarvų, visokių geležų, retežių. Kryžieviai nemažonėjo lietuviu — lietuviai nesigailėjo kryžievių. Tie visi kaulai, surudiję ginklai bene kryžievių? Lietuvei su žemai-czeis, užėmę Kedainių pilę, buk visus suimtus kryžievius bažnyczios sklepuosę badu numarinę.

Dabar isz senobinės pilės nė žimės nebeliko. Bažnyczia kaip stovėjo, teip stovia. Apie bažnyczia lyg dveju desėtkų medinių namų, jau tai žydu, jau tai katalikų ukininkų. Aplink, ant dirbamos žemės voļojas plitgalei žuobreis iszariami. Važiūjant isz Kedainių į Apitalakius, už dveju viorstų nuo Kedainių stovia murinis isz plitų augsztas kryžius nuo senumo aptriauszijęs. Kas jį pastatė ir kada — niekas nežino. Žino, kad lyg tuo kryžiu, gal ir toliaus, visas dabartinis dirbamas laukas buvęs užbudavotas murineis namais. Kas cze teip palaczei buvo apsigyvenęs, ar kryžieviai su savo tarnais knechtais, ar lietuviai — sunku surasti. Gal vieni ir antri gyvenę;

kryžėiviai pirmu, o paskui lietuviai kryžėivius nužudė. Kas Kedainių senobės miestą sugriovė — vargu staczei atsakyti. Tiek Lietuva matė ant savo žemės visokių neprietelių: kryžėivių, maskolių, žuvėdų! Visi jie degino, griovė, žudė, ką tikt sutiko, skersai ir iszilgai visą Lietuvą kaip szluote nuszluodavo. Kedainei nekartą buvo sugriauti ir nekartą vėl atsistate. Paskutinį kartą Kedainius sudegino kariumenė Alekso Mikolaiczio, Maskvos caro. Nuo to laiko Kedainiai daugiaus jau nebeatgijo. Dabar tiktai dvi desetki medinių aplūzusių namų.

Tai Kedainiai ant kairio Nevėžio kranto Lietuvai prigulėjusio.

Pažiurėkime į deszinį Nevėžio krantą. Ooo... cze pamatysime nemažą Kedainių miestelį. Daug murinių namų. Siauros ulycziukes iszgreptos akmeniais. Daug murinių namų senobinės architektūros, statyti ne iszilgai ulyczios, bet skersai, galais į ulyczią, pagal lietuviszko budo. Tie senobini pagražinimai visu labiausei metas į akį kaipo daiktas retai kur berastinas. Ne daug nusi-manau apie architekturą ir negaliu pasakyti, kokio stiliaus tie senobini namai. Galiu staczei pasakyti, kad ne gotiszko stiliaus, ir ne bizantiszko, ir ne renesansiszko. Su dideliu nedrąsumu pavadinsiu lietuviszku styliu, nes statyti lietuviszškai, galais į ulyczią, langai nediduliukai, kvadratavi.

Tie Kedainiai, ant szito Nevėžio kranto, įkurti, turi buti, 17 amžiuje, o gal ir ankszcziaus. Labiausei jie pasididino prie kunigaikszczio Januszko Radziviło. Radziviłas cze turėjo tvirtą Tarvuotą dvarą. Laikė nemažai savo kariumenės, daugybę tarnų. Buvo Radziviło spaustuvė lietuviszku kningu. Buvo kningynas. Buvo lietuviszkos mokyklos. Buvo cze daug amatninkų praszalieczių ir savųjų, lietuvių. Gyvenimas tadą Kedainiuosę placia vągą plaukė, virte virė, jei teip galiu pasakyti. O, kokia dabar atmaina!

Dabar dirbamas popo laukas, kur stovėjo Radziviło dvaras. Sie trazit gloria mundi! netoli dvaro vietos yra didelė ulyczia, vadinas Januszava. — turi buti, Januszko tarnų pro pro pro . . . . . anukiai.

Buvo tadą lietuviszkas kningyns — o dabar susiderėjęs visuosę Kedainiuosę nerasi lietuviszkos kningos. Buvo lietuviszkos mokyklos — o dabar Kedainiuosę niekas nebekalba, nebemoka lietuviszkai — visi kalba lenkiszakai. Veliasniuosę laikuosę buvo czonai karmelitų muro kliosztorius — dabar kareivių kazarma. Buvo gimnazija dabar muruosę gyvena apicieriai. Isz senobės Kedainių nieko nebliko — užmigo smerties miegu. Gyventojai Kedainių — daugumas žydai. Katalikai prasigerę lindi pakviepusiosę gricziuosę.

Dėlto Kedainių miestelio yra kunigas ir medinė bažnyčia — filia Josvainių parapijos. Toje bažnyčioje visa priedinė pamalda lenkiszka. Yra czonai filia Vilniaus komercijos lauko. Yra ir kalvynų bažnyčia murinė su keturiomis boniukems ant kerčių su Radzivių grabais, pastatyta Januszo Radziviło. Niekas toje bažnyčioje nesimeldžia, stovi uždaryta, nes kalvynų Kedainiuosę suvisai nebėra. Yra ir liuterų kirka, murinė su vieną neaugsztą bonią. Ta kirka ant gražios vietos stovia, nuo tolo matos. Yra (tatai nebus!) ir dvi cerkvi. Viena medinė, mažiukė, stovia tarp daržų. Joje pamalda nesifaiko. Bobos vasaroje į ją viszciutiukus ant nakties suvaro. Seniaus joje meldės, koliaik nepastatė kitos didesnės, murinės. Murinė buvo sudegusi 1892 metuosę. Pataise, ir užperniai per berniukų rinkimą į kariumenę (vaiską) atvažiavo kikirėjas (archiherei) su gubernatoriu ir paszventė. Apsakynėjo man vienas prastas žmogelis, buk jis dabojęs, szventinant kikerejui cerkvę, ar iszbėgs nors vienas velnias isz cerkvės, ar ne. Sako, buk nė vienas neiszbėgęs visi atlikę cerkvėje. Po cerkvės paszventimo buvo pietai dėl maskolių Kedainių ir Kedainių apygardos ir isz toliaus atvažiavusių sveczių. Visi maskoliai, kur tikt sziek tiek apszviesti, buvo ant tų pietų. Buvo visi mokytojai aplinkinių valszaus mokyklų. Per pietus gubernatoris Klingenbergas turėjo bylą ragindamas maskolius augsztai neszioti savo maskolystę, nesutepti jos katalikų įtekmę. Ragino juos niekados neužmirszti, juog jie esą to kraszto misijonieriais, juog jie turia tą tamsų kraszta apszviesti su savo szventą pravoslaviją, augsztą maskoliszka kultūrą, maskoliszka kalbą. Tie pietai buvo

Kedainiuosė. Paskui p. Stolypin, Kauno apskryčio marszałga, gyvenantis Kedainių apygardoje, savo dvarą Kalnaberžyje, užkvietė pas savę kikirėją, gubernatorių ir ir daug kitų „minorum gentium“ svečių. Apie ką ten jie sznekėjo — negalėjau dasiklausti. Žinai, ne apie kitą, kaip apie sumaskolinimo darbą.

Sznekant apie Kedainius, negaliu užtylėti ne pagarbinę obrusenijos misijonierių, gyvenančių Kedainiuosė. Pirmutinis, žinoma, popas „Ace Antonij Lichaczewski.“ Senei jis Kedainiuosė gyvena, bus jau ant 30 metų. Didelis tai sznipukas, patis gudai, kur geresni, jo neapkcenzia už „dorwsus.“ Popas po savo valdžią turia cerkvynę mokyklą Liplunuosė, 7 viorstai atstokei nuo Keidainių. Ant nelaimės, į tą mokyklą kasmet eina po vieną, po du — katalikų vaikai. Tuos vaikus ant metinio egzameno popas egzamenavoja isz tikėjimo ir jų pavardes parkreipia maskolizskai. Isz Grigaiczio padaro Grigaitev. Ar reikia daugiau kalbėti apie „Antonij Lichaczewski? Juk visi gerai pažįsta Lietuvos popus!

Kitas abrusenijos apaształas „Ivan Ivanovicz Jevtuchovski,“ „sielskavas“ daktaras. Turia po savo priežiurą „lazarėtą.“ Jau dvilika metų, kaip Kedainiuosė gyvena. Girias, ne mokąs lenkiszskai, nė lietuviszkai. Pasirodo teip nemokancziu skaityti lenkiszskai, lygei kaip mes ne mokame tutoriszskai. Tam krasztę gyvena, to kraszto valgo duoną — o mūsų žmonės ir jų kalbą paniekina. Stato mus į vieną eilę su czuvaszais, ostiakais, samojėdais. Vieną kartą Kedainių mokykloje mokytojas vaikui katalikui sudave par burniukę ir sukruvino. Jo tėvas jį sukruvintą nusidave pas Jevtuchovski, praszydamas iszduoti liudyjimą (sviadestvą), kad vaikais sumusztas, Jevtuchovski nedavė szaukdamas: „kaip asz galiu duoti? juk mokytojas ruskis ir pravoslaunas!“

Buk pagarbintas szventos pravoslavijos ir obrusenijos apasztales!

Apie Kedainių „slėdovatelį“ apsakinėjo man tiktai vieną atsitikimą. Gal tokių atsitikimų daug buvo ir yra, bet man apsakinėjo tiktai apie vieną. Ir tas vienas atsi-

tikimas labai gražei parodo maskoliszkas jo pažiuras. Teip buvo. Keletas Vendžiogalos starovierų dasileido vagystės ir sulaužimo jutrynos (со взломомъ). Kriminaliszka tai kaltis, aplinkiniu (okružnu) sudu sudijama. Kedainių asesorius „Chlebnikovas“ starovierus vagius suėmė ir tą reikalą pavedė slėdovateliui. Slėdovatelis nepriėmė, sakydamas: „kak mažno? vėd oni russkije! za kvažu so vzlomon ždetich bolszoje nakazanija. Nelzia, nelzia! podavaite, jesli chotite, k mirovonoe, kak prostuju kvažu, bez vzloma.“ Atsitikimas tikrų tikriausis.

Reikia žinoti, kad dvejopi yra abrusenijos apaształai. Vieni su pagaliu, su kazokiszka „nagaika“ noria sumaskolinti, — antri žmoniszkesneis, moraliszkais įrankiais.

Stolypin ir Jevtuchovski prigulia prie antro skyriaus. Stolypin savo tarnams ir kitiems kaimiszkiams pasirodo labai geros szirdies žmogumi. Dovanoja maskoliszkus raudonus marszkičius, o mergaitiems skariukes, „krasnija sovoczki“ ir kitokius nacjonaliszkus maskoliszkus apsirėdimus. Sergantiems duoda vaistą, kaip kokiam reikalę kartais pavargelius suszelpia. Žodžiu sakant, steigias prie savęs patraukti žmones. Ne isz gerumo szirdies teip daro, bet isz politikos, norėdamas žmones patraukti prie savęs, o par tai ir prie savo szventos pravoslavijos ir maskolystės. Žmones kalba: „oi, oi, koks geras ponas! jei jis toks geras, tai ir jo tikėjimas, turi buti, geras; be reikalo kiti peikia pravoslaviją.“

Jevtuchovski teip-pat daro. Szelpia pavargelius, bet teip, kad žmonės matytu, kad visi apie tai žinotu ir kalbėtu. Kasmet Jevtuchovski esti paskyriamas prie berniukų rinkimo į kariumėnę (vaiską). Vyresnybė gerai žino, kad Jevtuchovski reszkucziomis ima kiszius (vziatkas) nuo vaikinių norėczių iszsiliuosuoti. Ima par savo felczerių, kūrš esti prie lazarėto, ima par kelius isztikiamus jau žydus. Vyresnybė visą tą žino, bet jo nepaszalina, kasmet jį paskyria. O dėlko? Dėlto, kad daktaras Jevtuchovski geras maskolystės apaształas. Ima szimtinius, o miestelyje pavargėliams dalyja aksinus, rubliukus ir pertat uždirba maskolysteį gerą garbę ir patraukimą.

Gailia man senobės Kedainių. Ant szios dienos Kedainių žiurint tokie jausmai užkrinta, lygei kad žiurėtum ant griuvenų gasrui praėjus, Žinoma, ne viską surasziau apie Kedainius. Tą darbą užbaigti palieku ten pat gyvenantiems. O asz sau važiuoju toliaus. Bukite sau sveiki ir pagarbinti Kedainių obrusenijos apasztaļai!

Embė.

Ant Sargybos.

8 N. „Varpo“, straipsnyje „Tėvynės Varpai“ nežinomas autorius eksploatuoja savo iszkalbą. Objektyviszškai imant, iszkalba yra dovana platesnės vertės, tik turi buti paremta nekurioms iszlygoms. Autorius apkalbamo straipsnio ima ją kaipo dalyką jau tobulą ir duoda visuomėnei be jokių prietaisų. Jeigu tas straipsnys dabitų tik sumus autoriaus, arba butu likęs jo galvoje, nieko priesz tai neturėtume, bet juog jis yra paszvestas visuomėnei ir pakelia socijaliszkus klausymus, už tai drįstame suteikti autoriui dvi rodas: 1, iszkalbą reikia paremti atsargumu, t. y., kalbant plestiszškai, — laikyti liežiuvį ant apinastrio ir 2, liogiko.

Priesz pirmą punktą autorius tuojaus prasižengia. (Tas prasižengimas anaip tol ne kenkia retorikai tiktai pacziam autoriui, nes apskelbia nekuriuos atsitikimus pro domo sua, kuriuos vargiai norėtu apreikszti svietui.) Privedęs „Tėv. Sargo“ programą: sergėti lietuvius nuog vietinės administracijos, žydu ir iszgamų, — autorius netikėtai suszunka: „Priderėjo neužmirszt programe paaisz-kint, kaip naujasis laikrasztis elgsis su nusidėjėliais kunigais?“ — Na teip, terp kunigų bus nusidėjėlių, nors tik dėlto, juog, „Tėv. Varpams“ patinka juos vadinti paleistuviais, bet czia ne tas svarbu: czia puoļa į akis greitumas, su kuriuom autorius atmoka smogiu už smogį ir kurs turi analiogijos su pasielgimu tuļo žmogaus iszgirdusio: „Vagie, kepurė dega!“ Kam autorius nė isz szio, nė isz to szoka ant nusidėjėlių kunigų? Juk „Tėv. Sargo“ siekis yra — kovoti ne priesz nusidėjėlius, tik priesz nekurias žmonių kategorijas, ex professu užsitarnaujanczias buti iszmestomis isz draugijos. Kaip kunigai nusidės, tai „Tėv.

Sargas“ patrauks juos po riubrika nusidėjėlių ir elgsis su jais, kaip ir su nusidėjėliais žydais, administracija ir išgamiams, o jeigu ir kitaip pasielgtu, tai kom „Tėv. Varpai“ kelia tą klausymą czia, o ne kitoj’ vietoje ir ne kitame laike? Jei autorius nejaustu simpatijos prie minėtų kategorijų, tai nieko neturėtu priesz „Tėv. Sargo“ programą, ypacz, pagirtu jo. Matyt, kad perspektyva czinovniko, žydo ir išgambio rado vietą užgyvenimo szirdyje autoriaus, nes ir „aplinkybės“, acziu kurioms psichologijoj’ atsitinka staigios metamorfozos, — turi savo svarbą.

Toliaus autorius prisipiręs gina, juog „V“ ir „U“ tai pamatos, o net ir vienatinė jeiga Lietuvos atgijimo; „Apžv.“ (skaityk dvasiszkią), tai pirma, iszdirbanti cementų ir vartojanti jį su atgrubusiais nagais, skverbianti kur reik ir kur nereik.

Sutinkame ant tokio poetiszko palyginimo, bet mums nors atsilikusiems pavydu, matant, kaip „V.“ abelnai, o „Tėv. Varpai“ ypatingai pasigriebė sau monopolį nuog mokslo, kas aiskiai matyt isz jo ilgo sąprotavimo. Tik tiek navatna, kad toks mokytas autorius atmeta essencialiszką mokslo dėmę, objektyviszkumą. Teip darė sczolestikai, teip darė Liuteris (sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas) teip daro, ant gašo szendieniniai gausi mokslinciai, kurie nors iszstatė „kritiszkumo“ firmą, bet to padarė tarsi ant ironijos, nes kokiam amžyje tikėjo autoritetams teip, kaip szendien? Ir nestebėtina: mokslą svietiszką toli pastumė pirmyn tiktai individuum’ ai apszcziai gamtos apdovanoti, kiti-gi tartum kometos velkasi paskui, prisisavinę garsius mokslinczių vardus, su kuriais žibina perimtiems guodonę profanams. „Tėv. Varpai“ et consortes daro da drąsiau už visuomėnę, nes nori buti tais vadais, su kuriais tamsesnės kometos svilītų nežinanczių akis.

Bet, susimildami, kokias tiesas tam turi? Kur jų korifėjystės vaisiai? Tegul parodo juo, o mes „cementinikai“, retogradai ir-gi busime „kritiszki“, tik kitoniszikai: pamatę tokius eksempliorius, kaip „Tėv. Varpų“ autorius, rangantės ant pjedestało, mes busime teip nemandagiais, juog jų žodžius priimsime ne su adoracijoms, tik su tyrinėjimu ir

neužsitikėjimu, prie kokia „Tėv. Varp.“ duoda priežastį kone žėdname numaryje. Gal asz dovanai „laistau tulžį?“ Ne, skaitykite „Tėv. Varp.“ ir ten rasit da pretenzijos cenzuruobi. „Tėv. Varp.“ negana ką paveržia siekį nuog „Tėv. Sargo,“ nes sako: „Reikėjo atsimit, kad vieni (svietiszki) turi pritinkesnį už kitus (dvasiszkuosius) mokslą ir supratimą apie tai, kaip padaryti, kad broliams butu ir „szviesu ir puiku ir sotu ir linksma“, — bet da savo placetų nori suriszti „cementinikų“ liuosybę. Dalykai teip stovi: Pakilus „Varpui“ ir „Ukinikui“ nekurių žmonių (cementinikų) plaukai ėmė sziauszėties isz baimės, ir sztai gimsta „Apžv.“ nuog to pasiszsausėjimo, consegneter isz baimės. (Žėdnam gimimui, ypacz dalyko protiszko, kokiu yra laikrasztis, reikalinga energija: kaip-gi laikrasztį galėjo pagimdyti baimė, energijos negacija?) Užgimė „Apžv.“ po negerą užvaigždę, nes 1, ilgainiui „davatkavo ir susilaukė musų“ ir 2, cementinikai ją gimdydami darė neliogiszka, nes neiszpildė „Tėv. Varpų“ patarmės. Kaipoz žmonės, rupinantiesi apie visotinį labą, stengkimės pataisyti tiedvi klaidi. 1) bent szendien nepataisoma, nes mirus „Apžv.“ gyvuoja da sunus. Kaslink 2 klauskyme „Tėv. Varpų“, kurie rodyja cementinikams visai necementuoti, nes cementas (tikėjimas) Lietuvoje jau nuo 500 metų turi savo apgynimui bažnyczias ir jų tarnus, net apmokamus vyriausybės (antentiszka), Suprantame bažnyczias kaipoz namus, kur iszdirba cementą, o jų tarnus kaipoz cementinikus, produkuojanczius cementą. Labai gerai, bet kelioms eilutėms augszcziaus autorius liepia cementinikams paliauti dirbus cementą, tik delto, jog pora eiluczų žemiaus autoriui norint tie patys cementinikai, jau nuo 500 metų rando apmokami dirbą tą patį cementą (bažnyczios be tarnų nieko negiliuojo).

Kaip matome, yra atsitikimai, kuriuosę patarmės „Tėv. Varpų“ umai privažiuoja prie — absurdo.

Tikiuosi, jog autorius iszsigydęs isz ligos vadinamos circulus vitiosus, alias **aivių kvaitulio**, leis cementinikams turėti savo protą ir valę ir nevisados lieps jiems sekti paskui jo rodas.

„Tėv. Varpų“ autorius bruka svietui nuomonę, juog jis ne bedievis, tik „Apžv.“ laikanti Dievą, tikėjimą popiežių.

kunigiją, bažnyčią per sinonimus, nuskriaudė ji, vadidama tokiu vardu. Autorius ne bedievis — tikėkime jam; bet iš to, ką sako apie tikėjimą ir kunigus, kuriuos pagal jo žodžius „Apžv.“ stato szalia Dievo, — matyt, kad ne yra katalikas, ar bent juom nenori buti. Kas-gi jisai? Sunku atmīti — bene koks **czinonikas** ar **žydas** (jei simpatiją imtume per rubus.) Tuom klausymu nenorime daug erzīti autorių, tik eidami toliaus patėmysime, juog jis vartoja perdaug Hiperbolos, sakydamas, buk kunigai gretinasi su Dievu. Žmogus statęs savę lygiai su Dievu yra arba pantejistas, arba teomanas. Argi Lietuvos kunigija teip toli nukeliautu? Jeigu autorius tą sakė ant tikro, tai per daug rizikuoja savo reputacija, kaipo žmogaus mislyjanczio, — nuog ko gali išszigelbėti, tik privedęs grynus faktus ir detalizskus išzrodymus tokio „Apžv.“ išszireiszkimo.

Da toliaus „Tėv. Varpai“ ramiai sako, jog Dvasiszskos Seminarijos duoda didesnį procento paleistuvių, nekaip universitėtai

Užtikro czia autorius perdaug drąsus ir tas jo drąsumas szaukia, idant pratylėti apie nuomonę „Tėv. Varpų“, kaipo perdaug liuosą ir ant nieko neparemtą. Tik tiek pasakysiu, juog Seminarijos kuone kasmetas išzmeta išz savęs nekuri procentą neiszsizszventinusių, kurie ar paleistuviauja labjaus kaip svietiszkiejie, ir ar tokių didesnis skaitlius, kaip szių paskutinių, — tegu tyrinėja autorius, gal ras patvirtinantį atsakymą ant savo užmetinėjimo. Kaslink kunigų autorius perlengvai meta į juos akmeniu, — nedyvas, nes tai psiholiogiszskai išsziaiszskina: daug nukentęs né kitam nepaguodoja, kam neskauda tas ir kitą musza etc.

„Tėv. Varpai“ juokiasi išz inciatyvos, kuri privertė kunigus krutėti. Pagal „Tėv. Sargą“ kunigai priversti buvo pakilti tautiszskai, idant sumalsztyti bedievių išsziszkimus. Tą motyvą „Tėv. Varpai“ nepripažįsta né giliu né doriszsku. Tegu bus teip, tik užduosiu autoriui du klausymų: 1. Kokį motyvą jis vadina giliu ir doriszku, o jeigu juom yra patrijotizmas tai 2. ar svietiszki inteligentai laikėsi jo ir laikos? Neužduodu autoriui klausymo: ar patrijotizmas augsztesnis už tikėjimą, nes išz straipsnio matau, jog teip.

Jis tą priima kaip aksiomą ir ant jos remia savo saprotavimą. Autorius sako, jog Lietuva buvo tėvynė da priesz atsiradimą joje katalikystės, per tai tikėjimas turi mažesnės tiesos už patrijotizmą. Teip sako autorius, bet liogika sako kitaip. Nemokėjimas skaityti, tamsumas ir doriszkas nuopuolis buvo Europoje da priesz spaudos atradimą. — ergo apszvaista tai ateivė ir kaipo tokia — foras. Visur važinėjo su arkliais da priesz iszradimą geležinkelio; — Vokietija buvo vieszpatystė da priesz iszsiplatinimą joje kulturos; — žmonės vaikszciojo nuo-gi da priesz iszradimą draponų etc. Kas isz to? Daugiaus nieko kaip tas, juog autorius yra neliogiszkas. Senumas ar jaunumas katalikystės nieko czia negiliucja, eina tik apie jos prakilumą ir naudingumą. Bet juog tai yra perplatus klausymas, palieku jį szalyje; „Tėv. Varpams“ gi rodyju pasijieszkoti gilesnį pamatą darbuoties, kaip tą, juog Lietuva kaipo tėvynė turi valią iszvyti isz savo ribų katalikystę, nežiurint ant to, su kokių siekių ir naudą tą padarytu. Juk įspėjau szendieninių patrijotų norą? „Ar tėvynė kada reikalaus nuog katalikystės aukų parodys ateitis, teip sako „Tėv. Varpai.“ Autorius nors juokiasi isz „Tėv. Sargo“ už apsiginklavimą, bet pats, matyt, teip-gi prijauczia kovą. Auka paprastas dalykas nesmagus ir tankiai isz szalies aukaujanczio, ypacz szendien, iszszaukia atspirtį; kaip-gi gali apsieiti be kovos reikalaujant patrijotizmui praszalinti katalikystę? Priegtam apszvarszczius lietuvių „fanatizkumą,“ galima spręsti juog nedaug szansų pasisekimo turi „patrijotai“. — Juk autorius atmena Kražius? Ten, man rodos, nebuvo patrijotiszko motyvo, tik vien „fanatizmas.“

„Tėv. Sargas“ patėmyja, jog inteligentai mokinasi lietuviszkai, idant nustumti kunigus nuo žmonių ir daryti su sziais, ką patiks. Patėmyjimas yra persiauras, užtai-gi ir „Tėv. Varpai“ užtikrina, jog tam siekiui neverta nė kalbos mokyties. Daugelis inteligentų gal teip mislyja, bet niekados ne pats autorius. Žinome, jog didžiausių siekių autořiaus et consortium — yra apszviesti žmonės, tiek to, kokiū budu. Bet tam apszvietimui pagaļ jų plianą kenkia „cementas,“ kurs daro tokius manevrus, juog „apszviestiem-

siems“ reikia už galvos tverties. Tai-gi reikia tą „cementą“ atimti nuo tų, kurie iksziol jį vartoja; apgarsinti žmonėms, juog „cementas“ tai antraeilis dalykas, už tai reikia jį vartoti atsargiai, arba visai nevartoti, o da geriausia sumaiszyti su „dieviszkai — ne — katalikiszku“ raugu ir ramiai laukti pasekmių tokio antidotio. Man rodos, nereik daug spartumo, idant isz czia nuspresti, juog paszalinimas „cementininkų“ conditio sine granon pasisekimo „apszviestuju.“ Ką ant to autorius? Teisybė, jisai sako, juog tam siekiui neverta nė kalbos mokyties. Tai da mažiaus verta maiszyti su dumbļu kunigiją (bet autorius gal laikosi priežodžio: Apkalbinėk, vis kas nors prilips: — žėdnas turi savo gyvenimo maksimą); tai da mažiaus verta žeminti katalikų tikėjimą, bent kaipc naudingą draugijos ramstį; tai da mažiaus iszpuoła vadinti popiežių lieutenant'u, kas atsitiko viename N. „V“ pereitų metų (gal tą raszė kitas autorius, bet vis:gi tai buvo „Tėv. Varpuose“). Navatnos taktikos laikosi autorius: jis daugiaus priduoda svarbos mokinimuisi lietuviszkos kalkos, kaip pleszimui tikėjimo isz skaitytojų szirdžių ir metimui szeszėlio ant szlovės dvasiszkijos, — ir jis yra „nebedievis.“ Ale, teisybė, Dievas sau, o „cementas“ sau.

Tas nelaimingas cementas (skaityk katalikystė) teip isipyko autoriui, juog už visas nodėmes didesnės bausmės „Tėv. Sargui“, kaip liepti jam vadinties „Cemento Sargu“ ar „Katalikystės Sargu.“ Pabraukiu tą, kaip curiosum.

Prie gało randame, jog autorius ne priskaito savę nė prie žydu, nė prie czinovnikų, tik prie bedievių, paleistuvių ir iszgamų, Daro tą, žinoma, su ironija, bet studium et ira, su kuriais raszo savo recenziją, rodo, jog jis yra rimtai užgautas, aiskius: veritas odium parit. D.

Lietuvių padėjimas po Rosijos valdžią.

Isz grafo Lelivos kningos isztrauka, popularizuota A. D—ės.

1319 metuose didisis Lietuvos vieszpatis Gedeminas užėmė visą Vakarinę ir Pietinę Rossiją — visą tą plātų krasztą, kurs szianiėn praminta Baltąją ir Mažąją Rossiją. Nuo to laiko ta didi Rossijos dalis buvo po Lietuvos

valdžią liki 1569 metų, tai yra: per pus-treczio szimto metų. Per visą tą laiką Lietuvos valdžia labai teisingai ir mañoniai elgėsi su rusais, visuosę dalykuosę davė rusams lygią vietą su lietuviais, neimaž jų nepersekiojo, bet dar daug gero jiems padarė.

Pirmų pirmoji rusiszka knyga, drukuota Rossijoje, yra psalmų sąrinkis Francisko Skorinos atspaustas Vilniuje 1525 m. Norints per pradžia druko Rossijoje skaitoma paprastinai 1564 metai, kuriuosę buvo pradėjęs darbuoties spaustuvinikas Ivan Fiodorov Moskvoje; norints tai pat tvirtina ir tuli mokyti žmonės; norints, pagaliaus, ir per spaustuvinikystės parodą atliktą Peterburge 1895 m., buvo tai skelbiama; tacziaus negalima nugriauti tą faktą, kad pirmasis rusiszkas spaustuvinikas yra Lietuvos rusas Franciskas Skorina. Jo darbas, pagal aną praėjusią gadynę buvęs labai priemoningas ir dailus, žydi sziantdien senobinių dokumentų namę (archeologiskamę muzeumę) Vilniuje, primindamas sziantdienykszcziams rusams jų ne-teisybę. Išz Vilnaus, kurs buvo toje gadynėje Lietuvos sostaplis ir szirdis, plėtėsi rusiszkas apszvietimas. O lietuviai neimaž netrukdė rusiszko apszvietimo, bet dar padėjo jam augti. Lietuviai neveizdėjo, kad rusai nėra katalikai, dėl to jų nepersekiojo, kad jie pravoslauni, nevarė jų priverstinai priimti katalikiszką tikybę, negriovė jų cerkvių, bet dar padėjo jiems statyti (kaip antai didysis Lietuvos vieszpatis Algirdis yra pastatęs rusams cerkvę vadinamą „preczistenskaja“ Vilniuje). Vilniaus miestas stovi, be abejonės, ant lietuviszkos žemės; vienok nieks ten neužgindavo rusams cerkves statyti, rusiszką spaustuve turėti ir savasias, rusiszkas, iszkałas. Didysis vieszpatis Vytautas įsteigė rusams Kijev'ę pravoslauną arcivyskupystę, kad rusai nebutu be savos dvasiszkos vyresnybės. Kad isz Moskvos nuo tamsių žmonių persekiojimo buvo pabėgęs pirmasis Moskvos spaustuvinikas Ivan Fiodorov, Lietuva jį priglaudė: jis gavo vietą garsingoje rusiszkoje spaustuveje Mamoniczių Vilniuje. Toje pat gadynėje „raskolnikai“ (arba rusai atsiskyrusieji nuo pravoslauno tikėjimo) budami persekiojami Moskvos vieszpatystėje, didiziais buriais pabėgę isz tėvynės, Lietuvoje rado prieglaudą; Lietuva juos pri-

ėmė ir suglobė: davė jiems žemės ir visuosę dalykuosę padarė juos lygius su lietuviais. Kunigaikštis Andrej Kurbski, nuo caro persekiojimo bėgdamas, Lietuvoje atrado sau pirmiaus duoną, o paskiaus ir Kovelio storastystę. Rusai po Lietuvos valdžią gyventieji liuosai pildė savo pravoslauną tikyba, niekas jų dėl tikybos nepersekiujo. Norints lietuviai buvo visiszkai kitos tautos, norints lietuviai buvo katalikai o rusai pravoslauni; norints toje gadynėje visoje Europoje degė smarkiausi persekiojimai vienų tikybu nuo kitų, bet lietuviai neimaž nepersekiujo rusų už tikyba, o butu turėję ant to galę pertatai, kad buvo tuomet visos Baltosios ir Mažosios Rossijos valdytojai. Lietuviai nevien rusų tikybai suteikė visiszką liuosybę, bet dar iszleidė įstatymus, sulyginanczius rusus su lietuviais visuosę dalykuosę. Lietuvos įstatymų kninga, vadinama „Lietuviszkas statutas“, iszduota 1529 m., visiszkai ir butinai sulygino rusus su lietuviais, užgynė kelti persekiojimus ant nekatalikiszku tikybu, liepė rusus priimti į visokias vyresnybes ir perdėtinystes lygiai su lietuviais. Tokio sulyginimo tuomet dar nebuvo buvę niekur kitur visoje Europoje. Nevienoje gadynėje rusų apszvietimas nebuvo padaręs teip didelio žingsnio pirmyn, kaip po Lietuvos valdžią. Rusai toje gadynėje po Lietuvos valžią gyvenantieji buvo daug apszviestesni už rusus po Moskvos valdžią gyvenanczius. Senobiniai rusų įstatymai, arba zakonai, gavę vietą „Lietuviszkamę Statutę“, teip puikiai buvo ten isztaisyti, kad ant nekurių dalykų toli pralenkė anos gadynės Europos įstatymus. Tiek tatai gero yra Lietuva padariusi rusams tikėjimo ir apszvietimo dalykuosę, teip teisingai, maļoniai, žmoniszka su jais elgusisi. Nejaugi rusai sziantdien pasirodys teip nedori, kad užmirsztų teip didžias geradėjystes nuo Lietuvos vieszpatystės apturėtas?

Dar to negana. Lietuviai didžiąją pusę Rossijos iszgelbėjo nuo pražuties. Keterioliktamę amžiuje vokiecziai grusdamos isz savo tėviszkės žemės į rytus, užemė Prusiją, Latviją ir dalį Lenkijos; tuom nesikakindami, veržėdi gilyn Lietuvos ir Rossijos. Toje rusczioje gadynėje Vytautas, didysis Lietuvos vieszpatis, susitaręs su savo broliu Jagaila, Lenkų karalium, 1410 m. ties Grünwaldu ir Tannenbergu

iszmuszė visą vokiečių armiją ir ant daugių amžių sulaužė jų galybę; nuo to laiko vokiečiai nebeturėjo galės traukties tolyn į rytus. Tokiu budu Lietuva iszgelbėjo didžiąją Rossijos dalį nuo pražuvos, nes jei vokiečiai butu įsiveržę į Rossiją, rusiszka kalba butu pranykusi lik Dniepro upės, o rasint ir toliaus už Dniepro. Norints szis didis istoriszkas darbas buvo atliktas lietuvių, lenkų ir rusų, tacziaus nereikia užmirszti, kad to darbo užmantlyjai buvo Vytautas su Jagaila, abudu tikru lietuviu pagal kuną ir dvasią. Kaip didė geradėjystė lietuvių rusams padaryta, aiszku ir regima. Ar-gi czia nėra kalti rusai ir visi slavai buti dėkingi lietuviams?

Septinoliktamę amžiuje Lenkų vieszpatystė pakėlė smarkų persekiojimą ant pravoslaunos tikybos. Lietuva norints tuometu visiszka buvo papuolusi po Lenkijos valdžią, bet neimaž neprisidėjo prie to persekiojimo. Aiszkliai regėties tai isz dokumentų. Vilniuje dar tebebuvo toje gadynėje „Vyriausiasis Lietuvos Tribunalas“, kuriam priderėjo sudyti svarbiosios bylos. Į sudžias buvo skiriami visųdidieji Lietuvos ponai. Po tuo „Tribunalu“ buvo paduodamos visos skundos apie persekiojimus pravoslaunos tikybos. Perveizdėję to „Tribunalą“ kningas, atrandame, juog sudžios lietuviai-katalikai visas skundas pravoslaunų rusų priimdavo, iszklausidavo ir teisingi apsudydavo visuomet ant naudos pravoslaunų. Tie dokumentai aiszkliaus už žodžius parodo, juog lietuvių vyresnybė visuomet labai teisingai, maļoniai ir žmoniszka elgėsi su rusais.

Tai už ką-gi sziantdien rusų vyresnybė teip neteisingai spaudžia Lietuvą?

1795 m. Lietuva pakliuvo po Rossijos valdžią.

Persekiojimas prasidėjo nuo paskutiniojo lenkų maiszto (1863 m.). Visupirmaisiai, rusų vyresnybė visus lenkus paskaito už nepakajingus, gatavus vėl pakelti maiszta; todėl visus lenkus Lietuvoje gyvenanczius suvarže, suspaudė, kad negalėtų kelti maiszto, kad nupliktu ir isznyktu. Norints teip smarkus suvaržimas buvo nereikalingas ir nekatrai pusei nenaudingas, bet visgi jisai buvo padarytas su žinia Imperatoriaus, kurs užtvirtino jį 22 gegužio 1864 m.

Norints pati rusų vyresnybė daug kartų aiszkiai buvo apskelbusi, kad lietuviai neimaž neprisidėjo prie lenkų maiszto, bet vis tiek tą patį suvaržymą uždėjo ir ant lietuvių, kaip ant lenkų. Czia pasirodo didelė rusų vyresnybės suktybė ir neteisybė. Paminėtamę Imperatoriaus įsakymę nebuvo aiszkiai nuspręsta, kurius Lietuvoje priguli skaityti už lenkus; isz to pasinaudojo Vilniaus general-gubernatoriai — ir lietuvius podraug paskaitė už lenkus, ir juos lygiai suvaržė ir prispaudė. (Toliaus bus.)

Keidoszių Onutė.

Parašė Savasis.

(Tąsa.)

— Tai-gi matote. O kamę, jeigu ne istorijoje didžiausiai visi apie savę meluoja? — pritare ir vikaras. — Paimkite kokią norite istoriją ar angielską, ar vokiszką; visur rasite ne mažai melo.

— Asz to ne ginu. Asz tai visados sakau, jog rusai meluoja ir meluodami klaidina ir isz kelio veda, — atsiliepė lenkstudentis — szkeredelukutis. —

— Onute! — priėjęs Kurpiunas prie jos isztyko prakalbėjo — liepkite atneszti stalelį dėl łoszimo kartomis, ir jeigu galėsite, nugramzdinkite kur = nors lenkstudentį, jis czionai kokią nors vėl intrigą su prabaszczium priesz musų intelligentus vaikus pradėjo.

— Žinau — atsakė ant szito Onutė, debtelėjusi ant Kurpiuno savo mėlynomis akimis, kuriose jis pasaulio visą laimę tartum pamatė — tai ant Vincų Vinco jis pakėlė prabaszczių.

— Isz kur jų galite žiotie? — paklausė nusidyvyjęs Kurpiunas.

— Pas ponią buvo apie tai kalba — traukdamosi pratarė Onutė.

Neužilgo prabaszczius sėdėjo už stalo ir kartomis łozdamas puryjo ant Vincų Vinco.

— Kas galėje tikėtis, kad tokių tėvų vaikas iszeis teip isz kelio. O vis tai per tai, juog užsimanė augsztą mokslų, kurių jo menka galva nedalaikė. Vis tai per sziksztumą savo.

Neismokino tėvai mažą baimės Dievo ir nuolaidumo, tai dabar ir sulaukė velnio. Girdėjote? Jau jis pavirto suvis į maskolių ir priėmė stacziatikystą.

— Kuninge prabaszcziau! ag tau jau ne pirmą kartą teip apie jį sznekant tenka girdėti, ir užpernai teip apie jį pasakoję lenkstudentis, o kaip parvažiavo namo, visi pamatėmė, juog tai ne tiesa.

— Matote, tadą ir lenkstudentį suviliojo patis mūsų kampo litvomanai tyczią, kad daugiau jam niekados ir niekas netikėtu. Tai matote, buvo priesz jį visa intriga padaryta.

— Gerai! o pernai ką-gi tas pats lenkstudentis melavo apie mūsų kampo intelligentus, juog jie visi butin padavę į gubernatorių atsiliepiamą su prižadėjimu apmaskolinti mūsų kampą į penkis metus ir butin gavę užtai po dvarą Vilniaus rėdyboje?

— Na, da nežinia, ar tai melas, ar tiesa?

— Tegu teip! bet kur jau tie dvarai jų?

— Dvarus galėjo jiems žadėti paskui.

— Gerai! bet kodėl jie ik-sziam-laik nieko pas mus tokio nedaro, kas verstu mūsų žmones į maskolius.

— Kaip-gi nedaro! — užriko prabaszczius. — Į Dievą netiki, į bažnyčią neina...

— Kuninge prabaszcziau, kaip-gi jie eis į bažnyčią, jeigu ten iszkeikia juosius ant ambonos.

— Asz juosius ir iszkeikiau užtai, kad jie neina. Ir dabar nebus to pamokslo mūsų bažnyčioje, kuriame nebus užgauti tie bedieviai litvomanai mūsų kampo. Ir dėlto praszau dabar kuningą vikarą ir paliepiu jam nuo szios dienos visados teip vadinamus intelligentus mūsų kampo statyti visur ir visiems už paveikslą pikcziausią žmonių, kurie pikcziau velnio siekiasi žmones traukti į pragarą. Paliepiu nesisaugoti ir vadinti juosius vardais ir pavardėmis. Tegu visi aplinkiniai tai žino ir saugojas jų.

— Kuninge prabaszcziau! — atsidusęs net atsakė ant szito vikaras — tai nesutinka su mano saužinė. Asz nieko pikto nežinau ir negirdėjau apie intelligentus. Jeigu jie ir kaip kada iszsitaria nepritinkancziai, tai ne pikcziau už kitus jaunus žmones, kurie per nedatyrimą, ar per karsztumą nevisados priderancziai valdo savo liežuvį. Tai viena, o antra kaip matau jums tai

pasakojo lenkstudentis, kuris jau du sykiu jums pamėlavo ir kuriuoju užsitikėti negali.

— Ką tai, kuninge, kalbi! — pakėlė prabaszcius vėl balsą — lenkstudentis dievobaimingas žmogus ir nemės žodį bereikalingą ant kito.

— Ant ko-gi jūs pažistate jo dievobaimingumą?

— Jis kas nedėlia mūsų bažnyčioje meldžiasi...

— Tiesa! pratarė Skriaudupys — tik reikia pridėti, juog jis meldžiasi žiurėdamas į Onutę, o ne į altorių ir juog vietoje „Tėve mūsų“ sznabžda vieną žodį „Onute“. Dėlto jeigu jis dievobaimingas, tai ir asz ne mažiau už jį, norins szimet man da neteko nė syki „Tėve mūsų“ sukalbėtie.

Prabaszcius ant szitų žodžių pakilo nuo kedės, su juoju pakilo ir jaunukas.

— Meskime velik szitą loszimą — pakilęs pratarė prabaszcius. — O ką apie dievobaimingumą, tai asz jums, pons mokytojau, turiu, ot, ką pasakyti: „Tokios kalbos, kaip jūsų, nepritinka mokytojui, tiktai tokiam litvomanui, kaip Vincų Vincas“.

— Ka! ka! ka! — nusijuokė Skriaudupys, — Kas man pritinka, tai jau asz pats gerai ir žinau ir praszau apie manę nesirupintie. O ką į litvomanus asz niekados neprigulėsiu. Da tie durniai nedaaugo iki manim...

— Kas-gi sveikas esi? — paklausė, akis net iszputęs isz nusidyvyjimo, prabaszcius.

— Asz esu mokytojas — szypsodamas atsakė Skriaudupys, pastatęs akis į prabaszcių.

— Asz klausiu: kokio esi tikėjimo, kokios tautos?

— Ka! ka! ka! — pasileidė vėl juokais Skriaudupys. — Asz neturiu nė saito, nė brankto. Asz nepripažistu nė tikybos, nė tautos. Asz esmi žmogus ir daugiau nieko. Ot, jūs intrigatojate vieni priesz kitus, kaip lenkstudentis priesz litvomanus...

— Perpraszau! Litvomanų pas mūsų nėra — pertarė Kurpiunas.

— Na, gerai! .. Intrigavojate teip, kaip lenkstudentis priesz lietuvius — traukė toliau Skriaudupys — o jūs, lietuviai, nykstate, prapuolate, nežinia dėlko ir kaip. Tokie-gi, kaip asz, sau stovi ir juokiasi. Mes gerai matome ir žinome, kas bus ir ko reikia laukti.

— Kuo-gi negeras lenkstudentis, kuo-gi kvaili tokie kaip jis, jeigu jūs ir isz jų juokiatės? ag jie siekiasi užlaikyti mūsų karalystę lenkus, siekiasi atgaivinti ją — klausė prabaszczius.

— Tai-gi ar reikia didesnio durniaus? Ar-gi jūs mislyjate, juog valdžia daleis savo valstijoje platinti lenkus? Tai kurs kitaip mislyja, teip kvailas, kad apie jį nė kalbėti nereikia. Bet kvaili ir litvomanai — pfu! vėl apsirikau. — kvaili ir lietuviai, jeigu jie nori ir mislyja užsilikti. Lietuvoje už poros desėtkų metų neliks nei vieno lietuvio, visi pavirs į stacziatikius maskolius. Teip mums iszreiszke mūsų direktorius... Dabar, gal, suprantate, dėlko asz į nė jokį tikėjimą ir į nei jokią tautą nepriguliu. Ak netiki į nieką ir lenkstudentis, bet vis tiek jis kvailys, nes dirba dėl lenkų, ir butu da kvailesnis, jeigu jisai dirbtu dykai...

— Ar tai jis už piningus dirba? neiszskentė Kurpiunas nepaklauses.

— Jis sakosi gaunąs po dvideszimtį rublių kas mėnuo, o iszleidimai vardan „ploskos spravos“ eina ne isz jo, tik isz lenkų kieszeniaus. Ot, nepersenei jam atsiuntė penkias deszimtis rublių ant lenkiszķų reikaķų, ant rankų vieno mokytojaus, man pažįstamo, kuris teipo-gi neva laiko lenkiszķą pusę.

Palengvo partnerai prasiszalino nuo Skriaudupio, iszsiskirstė, palikę jį vieną viduryje sodne su jo dideliu protu.

— Ar tu žinai — kuždėjo prabaszczius į ausį vikarui — man lenkstudentis davė ant egzėkvijų 10 rublių. Gerai, ką da asz apie tai neiszsitariau priesz szitą mokytoją... Turbut, tai jis man davė isz tų atsiųstųjų... Bet Dievo valia, vis tik mums reikia iki paskutinai ginti lenkus. Ir ką asz sakiau apie Vincų Vincą, tai praszau iszpildyti.

— Ir dabar, po szitai sznekai? — paklausė vikaras neisz-tikincziai pažiurėjęs į prabaszczių.

— Szita szneka nieko nemaino — atvertė ant paklausimo prabaszczius — mūsų, kaipo dvasiszķų asabų pareiga stoti už Lenkus.

— Praszysiuosi, kad manę perkeltu į kitą parapiją — pratarė vikaras į Kurpiuną, atsisveikindamas.

— Dėlko-gi teip?

— Matote, gyventi terpu tokių kaip prabaszczius ir tokių kaip Skriaudupys, kurie be saito ir be brankto, man per sunku.

Prabaszczius liepė man pasakyti pamokslą žmonėms, kada iš tikro reiktu jam pasakyti pamokslą. Skriaudupys vaikszcziuja be brankto ir be saito, kaip ta degloji; išz tikrųjų reiktu jam neatbutinai ir saitą ant sprando užnerti ir branktą pakabinti. Bet likę sveikas, Kurpiune! antai, jau tavęs Onutė akimis jieszko. Jeigu asz ezionai negyvensiu, pakvieskie ant svodbos.

— Duokie, Dieve, kuningėli, kad teip butu, kaip man užmenate — atsiliepė Kurpiunas — ag tartum mergina neszalina nuo manęs.

Gražus buvo vakaras. Saulelė raudonais spinduliais uždegė sodno medžius, nužėrė auksu ant lengvų padangės debesų ir pabiro-nutiszko drebančią szviesą ant pievų vejės, ant liemenų, linų, avių ir miežių, svyruojančių laukuosę. (Toliaus bus.)

Kaip Vargaitis pavirto į vagį — razbaininką ir nukeliavo į Sibėriją.

Apysaka. Paraszė *Dėdė Atanaxas.*

(Tąsa).

Srebalius vėl prisipylė degtinio stiklą ir į savo drebančią ranką pasiėmęs suszuko:

— Ei „vivat!“ ant sveikatos mūsų garbingo pono asesoriaus Vziatkovo! ei „vivat!“ urrrra!

Visi vagis prisipylė degtinio stiklelius ir tarp savęs susidauzdami rėkė:

— Ant sveikatos mūsų garbingo pono asesoriaus Vziatkovo! urrrra! urrrra!

Visi suklego ir kiekvienas iszreiszke savo „nomuones“ ar su žydais partraukti „interesus“ ar toliaus kruvoje varyti. Jiems besisznekant pabrazdino į duris ir visi vagis į vienas kitą pažiureję biszkiuko tarsi parsigando ir bemažo visi vienu balsu paklause:

— Kas cze?

— Saviszkis! įleiskite! atsiliepė isz uždurių.

Atrakino duris ir įėjo į triobą ukininkas Jurgis Vagiszzevyszcius.

— Ana . . . . ir mūsų „szventasis“ atejo! iszyvedęs Jurgi Vagiszevyczių pro duris į triobą įeinant, visupirmu pasveikino Juozas Vagiszauckas.

— Ka, ka, ka! visi vagis nusijuokė.

— Ar tu, szelmi, netylesi! subare Juožą Mikolas Vagiliunas.

— Jurgis Vagiszevyczius tarsi biszkiuko susigėdo ir szypsodams tarė.

— Oi, vaikine, vaikine! netyciokis isz seno žmogaus, ateis ir tau senatve, o isz tavęs kiti juoksis. —

Jurgis Vagiszevyczius gyveno netoli Ukurių miestelio pamiszkéje ir turėjo savo viensėdį arba vienkiemį. Jis pats arklių nevogė, bet prigulėjo prie vagių draugystės. Jo užduotis buvo pavogtus arklius kada-ne-kada savo duobėje palaikyti arba vieną-antrą arklavagį parnakvinti ir už tą, žinoma, „procentelius“ nuo vagių gaudavo. Kada Jurgis ant pavyzdžio iszsirodė labai dievobaimingu ir į bažnyčią eidavo kaip sako pirmasis, o isz bažnyčios isz-eidavo paskutinysis, visi aną laikė už teisingą ir iszmintingą žmogų, ir kad jis prie vagių draugystės prigulėtų, apie tą nieks nė sapnuotė nesapnavo.

Įėjus Jurgiui į vagių kumpaniją, pasodino jį už stalo, pripylė degtinios stiklą ir liepe iszgersti. Jurgis daug nesiragindams iszmete vieną, antrą ir tretį degtinios stiklą ir paliko linksmesnis.

O ką, vyrai, atsiliepė Jurgis už stalo atsisėdęs, kaip eina „interesai.“

— Błogai, braczi! atsakė Jonas Vargaitis pasienyje atsistojęs ir tolyn kalbėjo: kalbėta, matai, apie tą, kaip galėtumėme iszsiveržti isz po žydo jungo, nenorime buti žydo bernais, mislyjame uždėti savo draugystę . . .

— Ot, ot, Dieve jums padėk! linksmi prabiło Jurgis Vagiszevyczius, tikt ir manęs neužmirszkite!

— Tamsta buvai ir busi mūsų gerų prietelių, visi pritarė.

— Ir ką jums žydas padarė? klausė Vagiczevyczius.

— Matai, žydas mus savo rankoje laiko, iszrodinėjo Vargaitis į siena, vin atsiremęs, mes darbuojames, o jis mums

temoka paczius niekus ir da paklausykie kokią jis mums kiaulystė dirba! aną kartą nors buvau prižadėjęs Mikolui Visztgałviui isz Pumpataukszlių sodžiaus sugražinti pavogtą kumeliuką, kurį Mauszas laike savo paslaptینگame tvarte tris dienas; nueinu pas žydą ir sakau: 25 rublei uždėti, Visztgałviui reikia bėruką atgražinti, o žydas nairėsi — nairėsi ir atsakė: niu, ką darysime, kad jo pas man nebera! ir po valandos da pridurė: niu, 25 rublei mažas užmokesnis, jums reikia duoti 10 rublių, niu ir kas man belieka? nueinu pas Jankelį ir sakau, kad Visztagałviui reikės 25 rublius sugražinti, kadą jo arklis yra nesurandamas; žydas vėl galvą palingavo, pakinkavo ir man atsakė: niu kaip buk? kad asz tus piningus jau Mauszui atidaviau? einu vėl pas Mauszą, tas užsigynė, kad neapturėjęs nejokių piningų; ant gało Jankelis teisinosi, kad 29 rubliai Visztgałviui atgał sugražinęs, tai reke, kad nejokių piningų neapturėjęs ir grumoja man policija. Ar matote kokias painijas žydai mums dirba; acziu dar asesoriui ponui Vziatkovui! kad ne jis, tad asz bała žino, kamę bucziau szį vakarą aluti begeręs.

— Urrra! „zdarov nava piustav Vziatkov!“ ei „vivat!“ rėke pasigėręs Srebalius.

— O asz sakau ir sakysiu, kad mes be žydo nieko gero neisztaisysime, vis iszrodinėjo pusgirtis jau Juozas Vagiszauckas ir pamislyk tu paikas žmogau ant to: nueik, tu menkas žmogeliau, pas tokią asabą kaip pons Vziatkov'as, mūsų augsztos garbės vertas asesorius, ką asz sakau, jis gali gubernatoriu buti, nueik tu menkas žmogeliau pas jį ir pasakyk: „asz, poneli, vogsiu arklus ir tamstai už tylėjimą ir pagalbą, ką asz uždirbsiu, pasią atiduosi!“ Ką tau menkas žmogeliau ant tokio pasiūlojimą p. Vziatkovas pasakys? Duos tau su kumstę į žandą ir su keliu pro duris laukan iszspirs. O pažiurėk į žydą! jis tau prilys netikt prie pono Vziatkov'o, bet ir prie pono ministro ir žiurėk kaip jis gudrei visiems po kailį palys ir viską isztaisys. Tu, menkas žmogeliau, su žydu tau nesusilyginti, tu esi dar . . .

— „Zdarvo nasz pristav Vziat . . .“ vamtelėjo Srebalius nebesulaukęs užbaigos Vagiszaucko „pamokslo“ ir kaip ilgas nubirbėjo nuo kedės ant žemės ir iszsitiesė.

— Vandens! vandens! kas žin kas suriko.

Atneszė vandens, pradėjo lieti Srebaliumi už apykaklę, kad biszkiuko atsigauly. O Srėbalius žalias putas isz burnos leisdamas ir ant grindų iszsitiesęs vien rėke neaiszkiu balsu:

— „Zdarov nasz piestav Vziat . . . ko . . . kov!“

Skriaudys ir Vagiliunas paėmė Srebaliumi vienas už peczių, o antras už pasturgalio ir pasodino ant kanapkos. Srebalius sukniusto, pradėjo snausti ir užmigo.

Vagilei Srebaliumi nuguldę ilgai da sznekėjosi tarp savęs apie ateinanczius savo darbus, žinoma, neužmirszdami degtinę arba aluczių gerklę pavilygti ir jau buvo pusnaktis, kada isz Jankelio karcziamos iszkeliavo namon nosimis ardami.

IX.

Nebuvo nakties, kad kam nebutu arklio pavogę: vienam ukininkui pavoge vieną, antram du, trecziam tris arklius; visi tikt tiek ir tekalbėjo, kam, kiek ir kokią naktį arklius nujojo; visi pradėjo savo arklius sergėti netikt naktį, bet ir dieną; ukininkai pradėjo rugti ant palicijos, kuri snaudžia ir į vagis nežiuri; daėjo žinia iki gubernatoriaus, kad Ukrių apygardoje labai daug arklavagių atsirado, bet kas gubernatoriui? vagis ne kunigas, lietuviszko laikraszczio ir kalendoriaus neskaito ir geram laikui praslinkus, kada vagis geruosius ukininkų arklius apvoge, gubernatorius atsiuntė asesoriui į pagalbą urėdninką Vodkin'ą, kurio pareiga buvo vagis gaudyti, bet kaip patarlė sako; „varnas varnui akies neiszkirs,“ teip ir dabar atsitiko. Vodkin'as par dienas ir naktis su vagymis girtuoklavo ir vien pas gubernatorių „raportus“ raszė, kad Ukrių apygardoje yra vagių szaika, kurios negalima isznaikinti. —

Buvo jau vakarop. Urėdninkas isz apielinkinio miestelio grįžo namon raitas ir pakelyje užsisuko „pasiganyti“ ir Vaiszgirių karcziamą. Arkli pririszo prie tvoros, o pats įėjo į karcziamą. Žydas su raudoną barzdą paregėjęs

uredininką, žemai pasikloniojo ir pasveikino. Uredininkas vėl kinkterėjęs galva, priėjo prie „bufeto“ ir pareikalavo degtinio stiklą ir tą išgėręs „užsakė“ pora butelių alaus. Praslinko jau gera valanda. Uredininkas užbaigęs gerti alų, norėjo žydui apsimokėti, bet žydas nairydamas ir kloniodamas atsakė:

— Niu, kas nuo pono uredininko piningus gali imti? tegul bus ponui urėdininkui tą degtinę ir tas alutis ant sveikatos! Urėdninkas daug nesizmonėdams, sukimszo piningus atgal į kiesznią ir žydui linkterėjęs galva išėjo isz karcziamos laukan prie savo arklio, bet žiuri į savo akims neįtikia: nebėra arklio! Kasna? apibėgo aplink karcziamą, nieko neregėti, bėga vienur — kitur nieko nematyti.

— Pavoge! iszsidaužė urėdininkui isz burnos balsas.

Urėdninkas neįilsės įbėgo į karcziamą ir suszuko:

Chaim Jankeľoviez! Chaim Jankeľoviez! nelaimė! nelaimė! man arkli nujojo! ai, ai, ai!

Žydas akis pabalino, atsivėpe, peczius sutrauke ir bėgdams isz karcziamos suriko:

— Ai — vai, ai — vai! ganiė uredninks, kur? kur? ai, ai, kad tie vagis sprandą nusisuktu, kad anie į peklą nueitu! ai, nuo tokio gero žmogaus arkli vogti, ai, ai, ai!

Uredininkas iszėjęs isz karcziamos parodė žydui tą vietą, kurioje jo arklis stovėjo, o žydas peczius sutraukęs ir partraukęs ranką par savo raudoną barzdą kaip par lapės uodiga bedavojasi.

— Ai, ai, tokią nelaimę pirmą kartą amžyje man atsitiko regėti ir girdėti! nuo tokio gero žmogaus arkli vogti! ai, ai, ai! Nebuvo ko daryti: uredininkas paaimanavęs ir padėjavęs bizuną neszinas ir vagis keikdamas grįžo namon pekczonas. Pasklydo po visą apygardą garsas, kad uredninkui teip sakant pacziam vagių bizumi pavoge arkli; ėjo visokios kalbos: vieni isz to linksminosi labiausei tie, kuriems buvo arklus pavogę, kiti juokėsi, kiti vėl metė kalczią ant Vaiszgirių karcziamos žydo, kad jis buk jam tą „sztukele“ iszkirtęs. Teisybe, kad uredninkui nebuvo kur akių dėti priesz žmones ir priesz vyresnybę ir dėlto tai surinkęs visas savo sylas nusprende sujieszkoti visur to atsitikimo kaltininkus. Velkinas visupirmu pa-

vadinęs „sotninką“ Srebaliu, kurs visas vagių paslaptis žinojo, bet kad jie anam visados degtinios ir alaus pundijo, o kartais keleta rublių į kiesznią įkieszo, liežuvį sukandęs tylėjo ir niekam nieko nepasakojo, o nelaimę aniems nujausdamas visados anuos parspėjo. Urėdininkas įsivedęs Srebalį į atskirą kambarį ir jam į petį patapsznojęs, tarė:

— Tu, Srebalevicz, esi „maładec,“ ar žinai, ko asz tavęs melsiu?

Srebalius akis iszvertė ir žiurėjo į uredninką kaip driežas į gegužę.

— Girdėjai, kad mano arklį nujojo nuo Vaiszgirių karcziamos? paantrino uredninkas.

— Girdėjau! „vasz bliagorodi!“

— Na, tai matai „brat,“ asz toje apygardėje esmi maž pažįstamas, o tu jau visus gerai pažįsti, asz tau duosiu geras „magaryczias,“ tikt isztemk visas savo sąlas, kad galetumėme surasti mano bėruką ir visus vagis suimti!

E . . . „dutki!“ ne tau smetoną laižyti! pamislyjo Srebalius, bet vienok pasakė:

— „Sliuszajus!“ „vasz bliagorodi!“

— Ir kaip tu mislyji? kas mano bėruką galėjo nujoti? paklausė uredninkas. Srebalius mislyjo ir nosį nuleidęs atsakė:

— Asz, pone, to nežinau!

— Bet maž daug ant ko gali saprotauti?

Srebalius galvą pakinkuojęs vėl atsakė:

— Na, kas gali žinoti?

Uredninkas užsimislyjęs ir tylėdamas vaikszciojo skersui ir iszilgūi triobos. Ant stało pasirode degtinios butelis ir du stikleliu. Vodkinas ir Srebalius ilgai nelaukdami, parsimetė „ant sveikatos“ po vieną ir po antrą degtinės stiklėlį ir užmirszo apie vagis. Ant gało, kada butelis pradėjo tumtėti ir kada Srebalius jau taisės eiti namon, uredninkas atsiminęs apie savo arklį ir vagis apėmęs Srebaliu tarė:

— Gelbėk! gelbėk manę! gubernatorius manę nori nuo „urondo“ nudrebt asz sako, pusmetį jau iszgyvenau Ukurių miestelyje ir nevieno vagies nenutvėriau; man, bracz, bėda!

(Toliaus bus.)

Byrutė.

Mieg' tykei kalnelis Byrutos
 Netol nuo gražios Palangos,
 Kur užanczios Baltijos jūros
 Krasztai smėlio plāunas bangos!
     Ten priglobstis yr' praurimos,
     Dievaitės žemaiczių brangios.
     Ugnis amžina ten' kurinas
     Ant jos garbės be paliovos.
 Merguitės ten grynos, kaip ruta,
 Ugnelę vis kursta rupei.
 Tarpo jų skaisti szit' Byruta
 Į ugnį medžius kraun' rupei.
     Ugnis kilst' į platumas augsztas
     Ir kyba ant orų tykių;
     Ir liepsnos atspindžia jos rausvos
     Ant vandenių jūros gilių.
 Kadą szviesa leidanczios saulės
 Apdeng' jurą aidriais gasrais,
 Byrutos ugnis tad juos' maudos
 Sztulpais vis raudonai skaiszcziais.
     Kadą naktės rusta tamsybė
     Juodas' jurą vysta miglės',
     Byrutos ugnis tada žibia,
     Kaip mėnuo raudonas oruos'.
 Į liepsnos jos rausvos pasklida.
 Ant sienoms pusių juodžalių,
 Kurios, kaip sargai, prie kits kito
 Byrutą apsiaucz' isz szalių.
     Byruta tadą praurimos
     Iszrodo žinyezią gražią:
     Kaip auksas blizg' sienos puszinios,
     Apklotos tamsybę baugių,
 Ten aukur's ant vidur'o stovi,
 Ir pizka ugnis ten smarkei.
 Veidai vaidelaiczių raudoni
 Aplinkui ugnies žib, gražei.

Į gieda jos giesmę ten mielą
 Ant liaupsės dievaitės brangios.
 Ir aidas į tolą vis bėga
 Ir nyksta vis jūros bangos!
 Gamta visa pritaria giesmei:
 Siaudž' puszis aplinkui baugei;
 Vaitoja lygmės' vėjų rėksmai,
 Ir Baltija užia baisei.
 Ilgai ten Byruta mergaitė,
 Gražybėm's gamtos apsiausta,
 Vis garbino savo dievaitę
 Su giesmę tykią ir graudžią.
 Bet Lietuvos didis Keistutis
 Pažino ją isz netyčių;
 Patiko jam puikus veidutis,
 Szirdis jos dora be vylų.
 Iszraun' tad isz szvento kalnelio
 Jis rutą pražyodus smėlyj',
 Ir nesz ją į savo szalelę,
 Kad savo įdiegt' ją szirdyj'.
 Nebetur' praurima Byrutos;
 Neb'kursta ugnies nieks rupei;
 Į liuonos jos draugės neb sukas
 Pas aukorių szventą skudrei.
 Bet greit' praurima turėjo
 Iszkenst' daug vargų didelių,
 Kad patis lietuvei pradėjo
 Naikyt garbę savo dievų.
 Sunus numylitos tėvynės
 Iszgriovė jos brangias vietas,
 Užgesė jau ugnį žinyczės,
 Iszvaikė kurėjas šventas.
 Dievaitė tadą nelaiminga
 Ir užjurinias lek' šalis,
 Ir savo sunų nedėkingų
 Ji jau nekuomet neblankys.
 Ilgai paskui liudnas kalnelis
 Stovėjo ant jūros krasztu.

Į pelenus szventus vėjelis
 Išsklaidė ant smėlių szaltų.
 Tankiais žolynais jau užžėlė
 Ugnelės kurėjų takai.
 Kur aukur's dievaitės stovėjo,
 Uszaugo jau grybų taszkai.
 Tikt užė graudžei puszīs gražios,
 Pagailus senovės laiku,
 Ir siaudė juroj' vilniš trokios,
 Supykus ant dievės skriaudų.
 Keli szimtai metų praskrydo, —
 Ir kalnis szit' Byrutas bugus
 Isznaujo gražei vėl pražydo
 Ir gavo gražius vėl rubus.
 Graži koplytelė Maryjos
 Jau stojos ant kalno virszu.
 Ten prieglobstis neb' praurimos,
 Bet Motinos musų visų.
 Neb'blizgu jau aukuro liepsnos
 Raudonais, kaip kraujas, gaisrais;
 Ir giesmės kurėjų ten mielos
 Neb'skambia linksmiais jau garsais.
 Ramybė szventa vieszpatauja
 Dabar ant Byrutos gražios.
 Tikt tykei į dangų vis plaukia
 Ten balsas maldelės graudžios.
 Kas vakarą, kad saulė leidas,
 Liudni pavargėliai graudžei
 Prie durių koplyczios vis meldas,
 Ir aszaros birsta apszczei.
 Su jisais vienkart saulė raudona
 Vis verkia, juros' plUSDama,
 Ir gailios puszelės raudoja;
 Siaudž' jura, tykei uždama.

Atsakas rėdaktorius **J. Lapinas Tilžėje**; prie jo siųst
 rasztus, rankraszczius ir piningus; pas jį teipogi laikraszcziuo
 krautuvė. Antraszas: **Herrn J. Lapinas, Tilsit, (Ostpr.)**

Spaudinta pas **J. Szenkė, Tilžėje.**